

Opinnäytetyö

Sosiaali-alan koulutusohjelma

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2012

Suvi Lumme ja Hanna Wester

”METSÄ EI OLE KOSKAAN LOPPUUN LEIKITTY”

– Green Care -menetelmien ja -tietoisuuden
lisääminen päiväkotipeppiinan
varhaiskasvatukseen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Suvi Lumme ja Hanna Wester

”METSÄ EI OLE KOSKAAN LOPPUUN LEIKITTY” – Green Care -menetelmien ja -tietoisuuden lisääminen päiväkotipeppiinan varhaiskasvatukseen

Kehittämistyömme nimi ”Metsä ei ole koskaan loppuun leikitty” kuvastaa hyvin työn punaista lankaa. Kehittämistyömme pohjautuu omaan kiinnostukseemme lisätä varhaiskasvatukseen luonnon ja metsän käyttöä. Toiminnallisen kehittämistyömme tavoitteena oli lisätä Green Caren käyttöä ja tietoisuutta päiväkotipeppiinassa, niin henkilökunnan kuin perheidenkin keskuudessa. Halusimme selvittää Green Caren tuomia vaikutuksia ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Kehittämistehtävämme oli kerätä Päiväkotipeppiinan henkilökunnan vuosien aikana käyttämiä luontoon ja metsään liittyviä menetelmiä, liittää ne Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä kehittää ja kokeilla Green Care – menetelmiä yhdessä henkilökunnan kanssa.

Green Care tarkoittaa luonnon ja maaseutu ympäristön resurssien eli metsän, eläinten, puutarhan, kasvien, maiseman ja sosiaalisten toimintojen hyödyntämistä erilaisten asiakasryhmien fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseksi. Green Carea voidaan toteuttaa työskennellessä esimerkiksi ikäihmisten, lasten ja nuorten, mielenterveys- tai päihdekuntoutujien, pitkäaikaistyöttömien tai kehitysvammaisten kanssa. Green Care tarjoaa positiivisia terveysvaikutuksia niin aikuisille kuin lapsillekin. Metsässä oleskelu laskee tutkitusti verenpainetta ja vastustuskyky tauteja kohtaan paranee. Tutkimusten mukaan metsäretken jälkeen ihmisten keskittymiskyky vaativiin tehtäviin on parhaimmillaan.

Kehittämistyömme tueksi teimme vierailukäyntejä luontopainotteisissa varhaiskasvatusryhmissä. Keräsimme Peppiinan henkilökunnan työurallaan käyttämiä Green Care -menetelmiä seinätekniikan avulla. Lopuksi kokeilimme löytämiämme ja muokkaamiimme Green Care -menetelmiä viikon ajan Päiväkotipeppiinan kolmessa lapsiryhmässä. Kirjasimme Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan Green Care -menetelmiä, jotta ne jäivät elämään päiväkodin arkeen.

Havaitimme kehittämistyömme aikana kuinka helppoa Green Care -toiminta käytännössä on. Green Care toiminnan voi aloittaa koska tahansa vuodenaikasta riippumatta ja alkaa painottaa päiväkotitoimintaa ulos ja metsään. Käytännössä kaiken päiväkodin sisätiloissa tapahtuvan varhaiskasvatuksen ja toiminnan voi ja pystyy toteuttamaan ulkonakin. Green Care -toiminta ei vaadi suuria rahallisia resursseja, välineitä tai tiloja. Yhteenvetona voimme todeta metsän ja sen maaston tarjoavan varhaiskasvatuksen toteutukselle melkein kaikki siihen tarvittavat elementit.

ASIASANAT:

Green Care, varhaiskasvatus, päivähoito, päiväkotipeppiina, varhaiskasvatussuunnitelma.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child Care, youth and family work

November 2012 | 61+4

Johanna Gadd

Suvi Lumme and Hanna Wester

“THE FOREST IS NEVER OUT OF IDEAS FOR PLAYING” – Adding Green Care method to day care center Peppiina’s early childhood education

The name of the study identifies clearly the red line of the project. The project is based on our interest to increase the use of nature and forest in early childhood education. The goal of our project was to bring Green Care to day-care center Peppiina and also for personnel and families. We wanted to find out the effect and benefits of the Green Care. Development project consisted of collecting the personnel own nature based methods, attach them to the early childhood plan and test the Green Care –methods together with personnel.

Green Care means the use of nature and countryside resources (forest, animals, garden, plants, and landscape) and social functions to contribute different customer group’s physical and psychical wellbeing. Green Care can be implemented for example with elderly persons, children and young people, mental health- and drug addict people and disabled people.

Visits to early childhood education groups that already use nature were made to support the development project. Peppiina personnel’s Green Care methods were collected with wall-technic. At the end new methods were tested for one week with three different child groups. Early childhood education plan was also updated with the new methods.

Green Care offers positive health effects for day-care centers adults and children. According research results the time spent in the forests lowers blood pressure and increases resistance to illnesses. Right after forest trip the ability to concentrate on demanding tasks is at its best.

We noticed during the development project how easy it really is to implement Green Care-methods. It’s possible to start Green Care methods at any time during the year; you only have to get the children to the forest. Practically all early childhood education and actions can be made outside. Green Care doesn’t require big economical resources, equipment’s or premises. In conclusion can be said that forest and its ground offers almost all the elements needed to implement successful early childhood education.

KEYWORDS:

Green Care, early childhood education, day care, early childhood education plan

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Idean synty	8
2.2 Kehittämistyö ja toimeksiantaja	9
2.3 Kehittämistyön tavoitteet ja kehittämistehtävät	10
3 VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA	12
3.1 Varhaiskasvatuksen taustaa	12
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	13
3.3 Kontekstuaalinen oppimiskäsitys	17
3.4 Kontekstuaalisen kasvun malli	18
4 GREEN CARE - VIHREÄÄ HOIVAA	20
4.1 Green Caren perusteet	20
4.2 Eläinavusteiset menetelmät	24
4.3 Viherympäristön kuntouttava käyttö	31
4.4 Maatilan kuntouttava käyttö	32
5 KEHITTÄMINEN JA TIEDONKERUU	34
5.1 Kehittämistyön kulku	34
5.2 Seinätekniikka	38
5.3 Haastattelut, vierailukäynnit ja dokumentointi	42
5.4 Koeponnistusviikko	52
6 KEHITTÄMISTYÖN YHTEENVETO	56
6.1 Johtopäätöksiä Green Caren käytöstä päiväkodin toiminnassa	56
6.2 Kokemuksiamme Green Caren käytöstä Peppiinassa	57
6.3 Pohdintaa kehittämistyöstämme	58
LÄHTEET	62

LIITTEET

Liite 1. Katkelma Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmasta

KUVAT

Kuva 1. Vihreä lippu -symboli (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2012).	31
Kuva 2. Seinätekniikalla syntynyt Peppiinan Green Care -puu (© 2012 Suvi Lumme).	40
Kuva 3. Maskottikettu. (© 2012 Taina Kanerva)	44
Kuva 4. Puukeppisoittimet. (© 2012 Suvi Lumme)	45
Kuva 5. Ulkoiluleikkikoulun toimintapaikka (© 2012 Suvi Lumme).	45
Kuva 6. Lepopaikka omenapuun alla.	47
Kuva 7. Lumikon piha, luontotarhan toimintapaikka (© 2012 Suvi Lumme).	49
Kuva 8. Sammakkolampi (© 2012 Suvi Lumme).	51
Kuva 9. Kivinäyttely (© 2012 Suvi Lumme).	51
Kuva 10. Majan takka (© 2012 Suvi Lumme).	55

KUVIOT

Kuvio 1. Green Care -ideologiaan vaadittavat edellytykset (Green Care Finland ry 2012a).	9
Kuvio 2. Kontekstuaalisen kasvun mallin mesosysteemi (mukaillen Hujala ym. 1998, 15).	19
Kuvio 4. Ulko- ja sisäkävelyiden jälkeiset tunne-erot (University of Essex 2012).	23
Kuvio 3. Green Care –menetelmät (Green Care Finland ry 2012b).	24
Kuvio 5. Palmerin puumalli (Cantell 2004, 68).	29
Kuvio 6. Kehittämistyön kulku (mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 64).	34

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehittämistyön aikataulu © 2012 Suvi Lumme ja Hanna Wester	35
--	----

1 JOHDANTO

Lapsen terve kasvu ja kehitys tarvitsevat ulkoleikkejä. Metsä tarjoaa loputtomasti erilaisia mahdollisuuksia liikkumiseen, leikkimiseen, ajanviettämiseen ja luovuuteen. Metsässä voi kävellä epätasaisilla poluilla, kiipeillä, keksiä leikkejä, tehdä majoja, tutkia, olla erikseen ja yhdessä. Kehittämistyömme nimi ”*Metsä ei ole koskaan loppuun leikitty*” kuvastaa hyvin koko työmme punaista lankaa.

Tämä ajankohtainen aihe sai alkunsa omasta kiinnostuksestamme luonnon- ja metsän käytön lisäämisestä varhaiskasvatukseen. Ajatuksenamme oli, että varhaiskasvatusta päiväkodeissa saataisiin takaisin ulospäin luontoon ja erityisesti metsään. Harkitsimme jopa oman Green Care päiväkodin perustamista kehittämistyönämme. Halusimme olla ensimmäisiä Green Caren kehittäjiä varhaiskasvatuksen parissa.

Kehittämistyömme toimeksiantaja oli yksityinen Päiväkoti Peppiina. Toiminnallisen kehittämistyömme tavoitteena oli lisätä Green Caren käyttöä ja tietoisuutta päiväkotipeppiinassa, niin henkilökunnan kuin perheidenkin keskuudessa. Halusimme myös selvittää Green Caren tuomia vaikutuksia ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa.

Kehittämistehtäviä meillä oli kaksi, joista ensimmäisenä oli kerätä Päiväkoti Peppiinan henkilökunnan vuosien aikana käyttämiä luontoon ja metsään liittyviä menetelmiä ja liittää ne Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toisena kehittämistehtävänä oli uusien Green Care – menetelmien kehittäminen ja kokeilu yhdessä henkilökunnan kanssa. Kokeilimme näitä kehittelemiämme menetelmiä Peppiinassa viikon ajan kolmessa lapsiryhmässä. Kutsumme tätä viikkoa kehittämishankkeessamme koeponnistusviikoksi.

Kehittämistyömme pohjaksi teimme keväällä 2012 vierailukäyntejä luonto- ja ympäristöpainotteisiin varhaiskasvatusryhmiin, joissa haastattelimme niiden henkilökuntaa. Tiedonkeruumenetelminä käytimme vierailukohteissa teema-haastattelua ja Päiväkoti Peppiinassa toiminnallista seinätekniikkaa. Vierailu-

jemme tavoitteena oli haastattelujen ja tarkkailun avulla saada enemmän Green Care -tietoa ja konkreettisia Green Care -menetelmiä päiväkodin arkeen. Vierailukäynneiltä saamamme tieto toimi kirjattiedon ja Peppiinan henkilökunnalta saamamme seinätekniikka tuloksen kanssa pohjana suunnitellessamme ja koekiellessamme näitä menetelmiä päiväkotipeppiinassa.

Teoriaosuudessa tarkastellaan lyhyesti varhaiskasvatuksen historiaa, varhaiskasvatusta päiväkodissa sekä kontekstuaalisen oppimisympäristön ja kasvun mallia. Green Caren perusteita, sen toteutumiselle tarvittavat kolme edellytystä ja erilaisia menetelmiä kuvaamme tarkemmin. Kehittämistyömme raportoinnin loppuosassa pohdimme yleisesti Green Caren käyttöä varhaiskasvatuksessa sekä kokemuksiamme Päiväkoti Peppiinasta ja ”koeponnistusviikosta”. Arvioimme Green Caren tarpeellisuutta ja hyötyjä tämän päivän varhaiskasvatuksessa ja perheiden parissa. Tarkastelemme lopussa myös kehittämistyömme etenemistä ja pohdimme ammatillista kasvuamme.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Idean synty

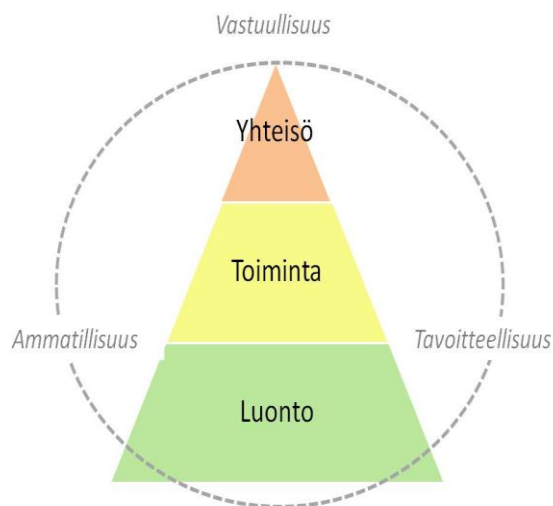
Kehittämistyömme sai alkunsa omasta kiinnostuksestamme Green Care -ideologiaa kohtaan. Alkuvuonna 2011 Maaseudun Tulevaisuus -sanomalehdessä oli aika ajoin artikkeleita, joissa kerrottiin Green Caren hyödyntämisestä sosiaalialan eri kentillä. Lähdimmekin etsimään tietoa Green Caren käytöstä varhaiskasvatuksen alalla ja huomasimme, ettei Varsinais-Suomen alueella ollut ainuttakaan toiminnassaan Green Care -ideologiaa käyttävää päiväkotia.

Olimme kuuntelemassa 18.10.2011 ”Green Care – Vihreä hoiva” – infotilaisuutta. Tilaisuudessa Green Care -yhdistyksen puheenjohtaja Katri Granni vahvisti puheenvuorossaan huomiomme Green Caren vähäisyydestä varhaiskasvatuksen alalla, niin Varsinais-Suomessa kuin koko maassa. Tämä herätti ajatuksen oman Green Care -päiväkodin perustamisesta, joka olisi ollut myös hyvä aihe kehittämistyöllemme.

Infotilaisuudessa puhumassa olleet sosiaalialan yrittäjät harjoittivat Green Care -toimintaansa maatilojensa yhteydessä. Toinen meistä oli muuttamassa maatilalle Kaarinaan, joten päiväkodin perustaminen maatilan yhteyteen olisi ollut meilläkin mahdollista. Samoihin aikoihin Turun ammattikorkeakoulu tarjosi vapaavalintaisena kurssina ”Minustako yrittäjä?”, josta saimmekin lisää tietoa yrittäjyydestä. Kurssin käytyämme totesimme, että vaikka ulkoiset puitteet olisivat kohdallaan, emme olleet vielä valmiita yrittäjän arkeen. Halusimme myös vahvistaa lastentarhanopettajan ammattitaitoa ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Tästä syystä jätimme oman päiväkodin perustamishaaveet tulevaisuuteen.

Green Care -ideologian puuttuminen kokonaisuudessaan varhaiskasvatuksesta tuntui kuitenkin olevan hyvä ja ajankohtainen aihe kehittämistyölle. Tavoitteenamme oli yhdistää sosionomi (AMK) opiskeluiden viimeinen syventävä harjoittelujakso, kehittämistyömme ja Green Care -ideologia. Päätimmekin hankkia

ideallemme toimeksiantajan, joka täyttäisi Green Care – ideologian toteuttamiseen vaadittavat edellytykset (Kuvio 1.). Toimeksiantaja takaisi meille tuen kehittämistyötä tehdessämme sekä varmistaisi, että tuotoksemme tulisi konkreettisesti käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Kuvio 1. Green Care -ideologiaan vaadittavat edellytykset (Green Care Finland ry 2012a).

2.2 Kehittämistyö ja toimeksiantaja

Toimeksiannettu kehittämistyö ja sen tekeminen oikeassa toimintaympäristössä tukee opiskelijan asiantuntijuutta ja antaa mahdollisuuden näyttää osaamisensa työelämälle sekä mahdollisesti työllistyä. Lisäksi opiskelija pääsee kokeilemaan ja kehittämään työtään oikealla työkentällä sekä kehittämään omaa innovatiivisuuttaan. Toisena tavoitteena on antaa opiskelijalle alansa asiantuntijuutta ja kykyä sen kehittämiseen kuin myös tutkimiseen (Vilkka & Airaksinen 2003, 9 - 10, 16).

Tarkoituksena alasta riippuen on tehdä ammattilaisille käyttöön esimerkiksi opas, ohje, suunnitelma tai jokin konkreettinen ohjeistus. Joskus toiminnallinen kehittämistyö voi olla konferenssin, kokouksen tai jonkin tapahtuman, kuten messuosaston, toteutus. Toiminnallisesta kehittämistyöstä on tarkoitus tulla ammattilaisten käyttöön ”oikea työväline”, johon voidaan tarvittaessa tukeutua ja

palata. Näitä työvälineitä voivat olla kansio, kirja, opas, sähköiset työvälineet kuten cd-rom ja kotisivut, portfoliot, tiettyyn tilaan järjestetty näyttely tai tapahtuma, seminaari, näytelmä tai käsikirjoitus. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9.)

Toiminnallisen kehittämistyön tarkoituksena on tuottaa uudenlaisia toimintatapoja ja menetelmiä konkreettisessa muodossa (Salonen 2011, 14). Kehittäminen voi kohdistua vain yhteen organisaatioon tai sen osaan, esimerkiksi päiväkodin toimintatavan uudistamiseen (Toikko & Rantanen, 14). Kehittämistyön eloon jääminen nähdään kehittämistulosten leviämisen kautta. Onnistunut leviäminen vaatii uusien työmenetelmien omaksumista ja muokkausta uusissa organisaatioympäristöissä. (Lambert 2010, 20.)

Toimeksiantajamme oli vuonna 2000 perustettu yksityinen Päiväkoti Peppiina Turun Pääskytuorella. Päiväkoti sijaitsee rauhallisella omakotitaloalueella metsän ja luonnon välittömässä läheisyydessä. Päiväkodissa työskentelee 12 varhaiskasvatuksen ammattilaista ja kehittämistyötä tehtäessä lapsilukumäärä oli 52. Lapsiryhmiä päiväkodissa oli neljä ja ne jakautuvat 1–2-vuotiaisiin, 3–4-vuotiaisiin, 5-vuotiaisiin ja esikoululaisiin.

Päiväkoti Peppiinassa on koko kymmenvuotisen toimintansa aikana käytetty lähiluontoa ja -metsää hyödyksi varhaiskasvatuksessa, vaikka se ei ole nimensä eikä varhaiskasvatussuunnitelmansa mukaan luontoon ja ympäristöön painottunut päiväkotit. Peppiinassa on tehty metsässä ja sen lähiympäristössä muun muassa erilaisia tempuratoja, luontopolkuja, seikkailuja ja jumppia. Luontoa on seurattu vuodenaikojen, eläinten ja tarinoiden avulla. Myös erilaiset luontoon liittyvät projektit ovat olleet osana päiväkodin arkea. Peppiina ei jatkossakaan ole luontopainottunut päiväkotit, mutta toimintaa halutaan rikastuttaa lähimetsän ja luonnon hyödyntämisellä.

2.3 Kehittämistyön tavoitteet ja kehittämistehtävät

Kehittämistyömme tavoitteina oli lisätä Green Caren käyttöä ja tietoisuutta päiväkotit Peppiinassa, niin henkilökunnan kuin perheidenkin keskuudessa sekä selvittää Green Caren tuomia hyötyjä varhaiskasvatukseen. Toimeksiantajam-

me antoi meille vapaat kädet ja saimme itse määritellä kehittämistehtävämme, jotka muokkasimme yhdessä Peppiinan henkilökunnan kanssa heidän tarpeisiinsa sopiviksi. Kehittämistehtävinä olivat

1. Päiväkoti Peppiinan luontoon ja metsään liittyvien menetelmien kerääminen ja niiden liittäminen varhaiskasvatussuunnitelmaan
2. Uusien Green Care – menetelmien kehittäminen ja kokeilu yhdessä henkilökunnan kanssa

Ensimmäiseksi kehittämistehtäväksemme muotoutui kerätä Peppiinan henkilökunnalta kaikki vuosien aikana käytetyt luontoon ja ympäristöön liittyvät ja hyväksi havaitut menetelmät ja liittää ne Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vuosien varrella henkilökunta sekä ryhmät ovat vaihtuneet ja osa luontomenetelmistä on jäänyt niin sanotuksi ”hiljaiseksi tiedoksi”. Meidän tehtävämme oli kerätä ja kirjata nämä menetelmät Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan ja näin saattaa ne koko henkilökunnan käyttöön.

Toiseksi kehittämistehtäväksemme muotoutui uusien Green Care -menetelmien kehittäminen henkilökunnan toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Kehitystyömme pohjaksi teimme kolme vierailukäyntiä luonto- ja ympäristöpainotteisiin varhaiskasvatusryhmiin, joista saimme uusia Green Care -menetelmiä ja ideoita muokattavaksi Peppiinan tarpeisiin sopiviksi. Kokeilimme näitä menetelmiä Peppiinassa viikon ajan kolmessa lapsiryhmässä. Kutsumme tätä viikkoa opinnäytetyössämme koeponnistusviikoksi.

3 VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA

3.1 Varhaiskasvatuksen taustaa

Varhaiskasvatus yhdistetään tavallisesti Friedrich Fröbelin (1782- 1852) kasvatustilosophiaan ja lastentarha-aatteeseen. Teoreettisen pohjan varhaiskasvatukselle loi kuitenkin J.A. Comenius jo 1600-luvulla. Suomessa varhaiskasvatuksen käsite (Early Childhood Education) otettiin käyttöön vasta 1970-luvun alussa silloisen päivähoidon henkilöstön koulutussuunnittelun yhteydessä. (Karila ym. 2001, 13.)

Yhteiskunta järjestää, valvoo ja tukee varhaiskasvatusta ja se koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Käytännössä varhaiskasvatus on lapsuuden eri kasvu- ja oppimisympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista ja pedagogista toimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on merkittävä osa. Nämä perustuvat aikuisten ja lasten sekä lasten keskinäisiin vuorovaikutuksiin sekä aikuisten keskinäiseen toimintaan ja yhteistyöhön. (Karila ym. 2001, 26; Stakes 2005, 11.)

Keskeisenä voimavarana laadukkaassa varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilöstö. Olennaista on, että koko kasvatusyhteisöllä ja jokaisella yksittäisellä kasvattajalla on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. Laadukas ja hyvä varhaiskasvatus vaatii näkemystä siitä, miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan. Lasta käsittelevällä teoriolla ja käytännön tiedolla on suuri merkitys käytännön suunnittelun taustalla. Tieto ja ennakointi varhaisen kehityksen ja oppimisen merkityksestä suuntaavat myös varhaiskasvatuksen pedagogista ja teoreettista pohjaa. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää korostaa, että olemme tukemassa pienten lasten lähiryhmää ja auttamassa heitä yhteisöllisyyteen. (Kronqvist 2011, 13- 14; Stakes 2005, 11.)

Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa. Näistä keskeisempiä ovat päiväkotitoiminta ja perhepäivähoito sekä erilaiset avoimet toiminnat. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kun-

nat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunnat. Myös esiopetus, joka on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, kuuluu varhaiskasvatukseen piiriin. Varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavatkin lapsen kehityksessä johdonmukaisen jatkumon. (Stakes 2005, 11 -12.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen varhaiskasvatukseen ohjaukseen tarkoitettu väline. Tavoitteena varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on edistää varhaiskasvatukseen samankaltaista toteuttamista koko Suomen laajuisesti, ohjata sisällöllistä kehittämistä varhaiskasvatuksessa ja luoda osaltaan mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen laadun kehittymiselle. Varhaiskasvatukseen henkilöstön ammatillisen tietoisuuden lisääminen sekä vanhempien osallisuuden kasvattaminen lapsensa varhaiskasvatukseen palveluissa ovat myös osana varhaiskasvatussuunnitelman tavoitetta. (Stakes 2005, 7; Kronqvist 2011, 13 -14.)

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma muodostuu sekä Stakesin laatimista valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, että Turun kaupungin kuntakohtaisista osioista. Siinä tarkennetaan kaupungin omat tavoitteet, linjaukset sekä strategiat. Jokaisella kunnalla onkin erilaiset kuntakohtaiset osiot, joissa tarkennetaan strategisia linjauksia varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa. (Stakes 2005, 9.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - asiakirjassa ja Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa on lapsen varhaiskasvatukseen keskeiset sisällöt rakennettu seuraavien orientaatioiden muodostaman kokonaisuuden varaan:

- historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio
- esteettinen orientaatio
- eettinen orientaatio
- uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

- luonnontieteellinen orientaatio
- matemaattinen orientaatio

(Stakes 2005, 26; 35.)

Orientaatio-käsitteellä korostetaan sitä, että itse oppiaineiden sisältöjen opiskelu ei ole päätarkoituksena, vaan sellaisten valmiuksien ja välineiden hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi pystyy vähitellen ymmärtämään, perehtymään ja kokemaan ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä. Jokaisella orientaatiolla on omat kriittisen ajattelun tapansa, omat mielikuvituksen harjaantumisen menetelmät, omat luovuuden ilmentämisenä sekä omat ratkaisumallinsa kehittää tunteita ja suunnata toimintaa. (Stakes 2005, 26.)

Kasvattajayhteisöllä tulee olla tietämys lasten yleisestä ikäkausididaktiikasta ja kehitysvaiheista. Lisäksi sisältöjen valinnan ja muokkaamisen kannalta on välttämätöntä lapsiryhmän sekä toimintaympäristön ja -olosuhteiden tuntemus. Orientaatioiden eri aiheet, sisällöt ja ilmiöt liitetään jouhevasti lasten arkeen, lähiympäristöön ja konkreettisiin kokemuksiin siten, että lapset voivat havainnoida asioita ja muodostaa näin omia käsityksiään. (Stakes 2005, 36.)

Lasten omilla kiinnostuksen kohteilla, tarpeilla ja paikallisilla olosuhteilla on ratkaiseva merkitys konkreettisten ja yksittäisten sisältöjen valinnoissa. Lapsi ei opiskele tai suorita eri orientaatioiden sisältöjä eikä lapsille aseteta suoriutumista vaatimuksia. Orientaatioiden tarkoituksena on muodostaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle kehykset siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä aikuisen tulee etsiä, muokata ja tarjota lasten ja lapsiryhmien toimintaa ja oppimista varten. (Stakes 2005, 36.)

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis- yhteiskunnallisessa orientaatiossa rakennetaan yhdessä lasten kanssa käsitystä menneisyydestä ja nykyisyydestä erilaisten niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Lähiympäristö, kotiseutu ja nähtävyydet saavat aikaulottuvuudet ja merkitykset. Näkökulmia menneisiin tapahtumiin ja vertailua niistä nykyaikaan voivat antaa myös lasten vanhemmat, iäkkäämmät ihmiset ja lapset itse. Varhaiskasvatuksessa historiallis-yhteiskunnallisessa orien-

taatioissa otetaan huomioon nykykäytäntöjen taustalla olevat tavat ja perinteet. Näistä keskeisimpiä ovat vuoden kiertoon sisältyvät juhla- ja merkkipäivät, sekä niiden viettoon liittyvät perinteet esim. ruokaperinne. (Stakes 2005, 28; 37.)

Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen, ja avautuu kuuntelemisen, havaitsemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla. Lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon sekä niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Esteettisen orientaation yksi tärkeä prosessi on ihmisenä ja ihmissyyteen kasvun kannalta samaistuminen. Myös lapsen asennoituminen, arvostukset ja näkemykset alkavat rakentua. (Stakes 2005, 28; 37.)

Eettinen orientaatio

Eettinen orientaatio tarkastelee arvo- ja normimaailman kysymyksiä, joita lapsi kohtaa jokapäiväisessä elämässä. Näitä tilanteita ja tapahtumia voidaan pohtia ja tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Päivittäisten tapahtumien yhteydessä voidaan luontevasti käsitellä oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymyksiä. Olennaista on, että varhaiskasvatuksen henkilöstö ottaa huomioon lapsen kehitystason. (Stakes 2005, 28–29; 37.)

Lasten elämään kuuluvat myös pelot, ahdistus ja syyllisyys, joita käsitellään lasten kanssa niin, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tuleekin näkyä, miten normeja ja arvoja koskevat asiat käsitellään varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken sekä vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. (Stakes 2005, 28–29; 37.) Päiväkotilapsen kannalta oleellista on se, ovatko ammattikasvattajien ja perheen eettiset arvot samanlaisia vai erilaisia eli onko lapsen eettinen ympäristö ristiriitainen vai harmoninen. Päiväkodin ja kodin kasvatuksessa on usein eroavuuksia, mutta eroavaisuuksia on myös työntekijöiden kesken. Näistä asioista tulisikin keskustella osapuolten välillä, jottei lasta vedetä kahtaalle ja synnytetä epä johdonmukaisuutta. (Vienola 2011, 163.)

Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio

Tämän orientaation ytimen muodostavat hengelliset, henkiset ja uskonnolliset asiat ja ilmiöt. Lapsen oman katsomuksen tai uskonnon tapoihin, perinteisiin ja käytäntöihin tutustutaan ja hänelle tarjotaan mahdollisuus ihmettelyyn, hiljaisuuteen, kyselemiseen ja pohdintaan. Orientaation sisään on ikään kuin rakennettu henkisen kasvun, elämisen, erilaisuudenkohtaamisen ja suvaitsevaisuuden elementti. Myös lapsen herkkyyttä ymmärtää sanatonta ja symbolista viestintää tuetaan, vahvistetaan ja kunnioitetaan. Uskonnollis- katsomuksellisessa orientaatioissa tutustutaan lähellä olevien erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin. (Stakes 2005, 29; 38; Pellikka 2011, 152.)

Vanhempien kanssa sovitaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa uskonnollis- katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee näkyä, kuinka varhaiskasvatuksessa perehdytään kristilliseen katsomukseen sekä otetaan huomioon ryhmässä olevien lasten muut uskonnot ja katsomukset. Näihin uskontoihin ja katsomuksiin tutustutaan ja heidät otetaan huomioon toteutettaessa suomalaista katsomusperinnettä. (Stakes 2005, 29; 38.)

Luonnontieteellinen orientaatio

Luonnontieteellisessä orientaatioissa havainnoidaan, tutkitaan ja kokeillaan syntyvän elollisen luonnon ilmiöihin. Aiheet tähän orientaatioon löytyvät erilaisista ilmiöistä, eläimistä ja kasveista eri vuodenaikoina lapsen lähiympäristöstä, niin sisältä kuin ulkoakin. Ominaista luonnontieteelliselle orientaatiolle on kokeellisten menetelmien käyttö. Luonnon ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät alkavat vähitellen avautua lapsille, kun kontrolloiduissa olosuhteissa tutustutaan syyseuraustyyppisiin vaikutussuhteisiin. (Stakes 2005, 28; 37.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei suoranaisesti mainita ympäristö- ja luontokasvatusta tai kestävästä kehityksestä. Lastentarhanopettajaliitto on valinnut vuosien 2010–2014 teemaksi kestävästä kehityksestä, jossa painotetaan sen tuomista

ja mukana oloa kaikessa kasvatus- ja opetustoimessa. Näiden toteutumisesta päivähoidossa vastaa varhaiskasvatuksen ammattilaiset. (Raittila 2011, 208–209.)

Matemaattinen orientaatio

Matemaattisen orientaation sisältö perustuu suljetussa käsitejärjestelmässä tapahtuvaan laskemiseen, päättelyyn ja vertaamiseen. Varhaiskasvatuksessa nämä toteutuvat arkipäivän tilanteissa leikinomaisesti konkreettisten lapsia kiinnostavien ja tuttujen välineiden, materiaalien ja esineiden avulla. Samalla tavalla kuin puhuttu kieli, tulee luvut ja niitä vastaavat lukumäärät nähdä kulttuurisina välineinä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on kiinnittää lapsen huomio ympäristöstä esiin tuleviin lukuihin ja lukumääriin sekä välittää heille näihin liittyviä merkityksiä, tietoja ja käytötapoja. Henkilöstön osaaminen matemaattisten taitojen kehitysvaiheista ja matemaattisen tiedon osa-alueista auttaa aikuisia tukemaan lapsen oppimista. (Stakes 2005, 27; 36; Mattinen 2011, 220.)

3.3 Kontekstuaalinen oppimiskäsitys

Aikoinaan jo Aristoteles korosti motivaatiosta kumpuavaa tutkivaa ja kokeilevaa oppimiskäsitystä. Näin syntyi konstruktivistinen oppimiskäsitys, jossa uutta tietoa luotiin kokeilujen perusteella vanhaa tietoa pohjana käyttäen. Ihminen tarvitsee kuitenkin ympäristöään asioiden ymmärtämiseksi ja näin alettiin puhua sosiokonstruktivismista ja korostettiin oppimisympäristön merkitystä. Hetken kuluttua havaittiin, että ympäristö ei olekaan vain paikka, jossa oppimista tapahtuu, vaan sen laatu vaikutti oppimistuloksiin. Oppiminen on siis yksilön ja ympäristön vastavuoroisen suhteen tulos. Nykyään puhutaankin kontekstuaalisesta oppimiskäsityksestä. (Brotherus ym. 2002, 61.)

Lastentarhanopettajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on rakentaa fyysinen ympäristö mahdollisimman paljon kiinnostusta herättäväksi ja tällä tavalla lapsia motivoivaksi. Lapsi on luonnostaan utelias ja taitava opettaja osaa käyttää hyväkseen tätä uteliaisuutta uutta opettaessaan. Yksi tärkeimmistä motivaation ja uteliaisuuden luojuista on virikkeellinen ja monipuolinen toimintaympäristö. Ympäris-

tön tulee tarjota lapselle ongelmia, mutta myös keinoja niiden ratkaisemiseksi. Ympäristön tarkoitus on ohjata lapsi suoraan asian ytimeen ja näin tehostaa oppimistuloksia. (Brotherus ym. 2002, 74–75; 85).

Oppimisympäristökäsitteestä puhuttaessa voidaan siihen yhdistää ainakin seuraavat asiat: fyysiset ominaisuudet, pedagogiset ominaisuudet, ympäristön ja yksilön vuorovaikutus ja kommunikointi sekä tämän seurauksena syntyvä yksilön käsitteen muodostus ja ajattelu. Pelkkä fyysinen ympäristö ei siis vielä riitä laadukkaan päivähoidon ja esiopetuksen antamiseksi. Täytyy paneutua varhaiskasvatussuunnitelmaan ja soveltaa sitä lapsi- ja tilannekohtaisesti. (Brotherus ym. 2002, 87.)

3.4 Kontekstuaalisen kasvun malli

Kontekstuaalisen kasvun malli puolestaan tarkoittaa sellaista näkökulmaa lapsen kasvuun ja oppimiseen, jossa lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina kasvun tarkastelun lähtökohtina. Lapsen toiminta ymmärretään osana koko ympäristön toimintaa. Oppiminen, kasvu ja kehitys eivät ole vanhempien ja opettajien toiminnan tulos, vaan lasten ja aikuisten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tulos. Kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää se, millainen vuorovaikutussuhde rakentuu eritasoisten kasvuympäristötekijöiden välille. Esimerkiksi vanhempien suhde luontoon tai päiväkodin henkilöstön suhde lapsen vanhempiin ovat lapsen välittömän toimintaympäristön ulkopuolisia, mutta erittäin oleellisia vuorovaikutussuhteita lapsen arjen kannalta. (Hujala ym. 2007, 19.)

Kontekstuaalisen kasvun malli käyttää osittain Bronfenbrennerin ekologisen teorian käsitteitä, mutta antaa sille pedagogisen sisällön. Kontekstuaalisen kasvun mallissa perusidea kasvussa ja kasvatuksessa on vuorovaikutusprosessi, joka muotoutuu yksilön käyttäytymisen ja sosiaalisen ympäristön yhteisraken- tumisesta. (Hujala ym. 2007, 20–21.) Voidaan olettaakin, että lapsen kehitys tapahtuu ympäristön ja yksilön vuorovaikutuksessa (Puroila & Karila 2001, 205).

Kuvio 2. Kontekstuaalisen kasvun mallin mesosysteemi (mukaillen Hujala ym. 1998, 15).

Lapsen välitöntä toimintaympäristöä nimitetään Bronfenbrennerin termein mikrosysteemiksi. Tämä mikrosysteemi pitää sisällään yksilön ympäristössään kokemaa toimintoja, rooleja ja henkilöiden välisiä suhteita. Tärkein kasvuympäristö lapselle on oma perhe, johon muodostuu pysyvimmit ja pisimmät suhteet. Päivähoitopaikka on toinen lapsen mikrosysteemeistä, sillä hän viettää siellä melkein puolet aktiivisesta hereillä olo ajastaan. Näiden mikrosysteemien vuorovaikutusalueutta Bronfenbrenner nimittää mesosysteemiksi (kuvio 2). (Hujala ym. 2007. 20–24.)

Toimiva mesosysteemi on sekä päivähoidon, että perheen kasvatuksen yksi keskeinen kulmakivi. On tärkeää, että tieto kulkee perheen ja päivähoidon välillä. Kasvatuskäytännöt on hyvä pitää suunnilleen samansuuntaisina kotona ja päivähoitossa, jotta lapsi osaa toimia ilman hämmennystä eri paikkojen sääntöjen suhteen. (Hujala ym. 2007. 20–24.)

4 GREEN CARE - VIHREÄÄ HOIVAA

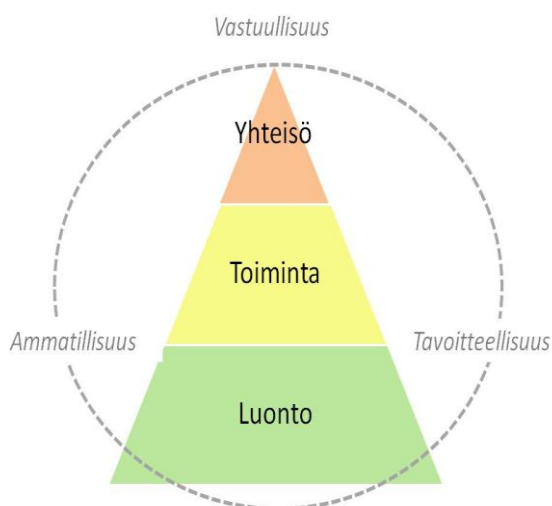
4.1 Green Caren perusteet

Voidaan sanoa, että Green Care on vanha asia, joka on saanut uuden nimen. Ennen ulkotyöt, metsäleikit ja retket olivat itsestään selvyiksi ja arkisia asioita, nyt puhutaan Green Care -ideologiasta ja -toiminnasta. Luonto on aina ollut luonnollinen osa ihmisen elämää sekä ihminen luonnollinen osa luontoa. Ihmisen elämäntapojen muuttuessa urbaaneiksi, moderneiksi sekä lääketiede- ja teknologiakeskeisiksi ovat luonnon parantavat, terapeuttiset, kuntouttavat, hyvinvointia lisäävät ja ennaltaehkäisevät hyödyt unohtuneet. (Suopanki 2011, 2.)

Green Care tarkoittaa luonnon ja maaseutu ympäristön resurssien että – metsän, eläinten, puutarhan, kasvien, maiseman ja sosiaalisten toimintojen – hyödyntämistä erilaisten asiakasryhmien fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseksi. Green Care Finland ry., joka on perustettu vuonna 2010, määrittelee Green Caren kattavan monia menetelmiä. Näitä menetelmiä käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti sosiaali-, terveys-, kasvatusta ja kuntoutuspalveluissa. (Salonen 2010, 78.)

Green Care toiminta johtaa juurensa 1970-luvulle ja Alankomaihin, jossa alkoi carefarm -toiminta. Carefarm hyödynsi aktiivisesti maatalan ympäristöä ja toimintoja tuottamissaan sosiaalipalveluissa. 2005 hollantilaiset tutkijat toimivat alullepanijoina eurooppalaisen verkoston Community of Practice – Farming for Health -ryhmälle. Verkoston aktiiviset tutkijat hakivat rahoitusta tutkimusyhteistyön edistämiseen Euroopan tiede -teknologianeuvostolta, ja näin sai alkunsa syksyllä 2006 COST 866 -hanke Green Care in Agriculture. Hankkeen yksi tavoite oli tarkentaa Geen Care -käsitteen käyttöä sosiaali- ja terveysalalla. (Stakes 2005, 321.)

Green Care -nimikettä käytettäessä sosiaalialan työkentällä tulee sen täyttää tietyt edellytykset (kuvio 1). Luonto toimii joko toimintaympäristönä tai sen elementtejä otetaan osaksi toimintaa, mutta luonnon mukana olo jollakin lailla on pakollista. Toinen ehdoton elementti on itse toiminta luonnossa, luonnon kassa tai luonnon hyväksi. Kolmanneksi tarvitaan yhteisö, joka mahdollistaa yhteisöllisyyden tunteen. Green Care on aktiivinen interventio, jonka perimmäisenä tarkoituksena on parantaa ja edistää sekä henkistä että fyysistä terveyttä ja hyvinvointia, eikä vain tarjota passiivisia luontokokemuksia. Tärkeää onkin siis todeta, että kaikki vihreäksi nimetty toiminta ei välttämättä kuitenkaan ole Green Carea. (Soini ym. 2011, 321; 323–325.)

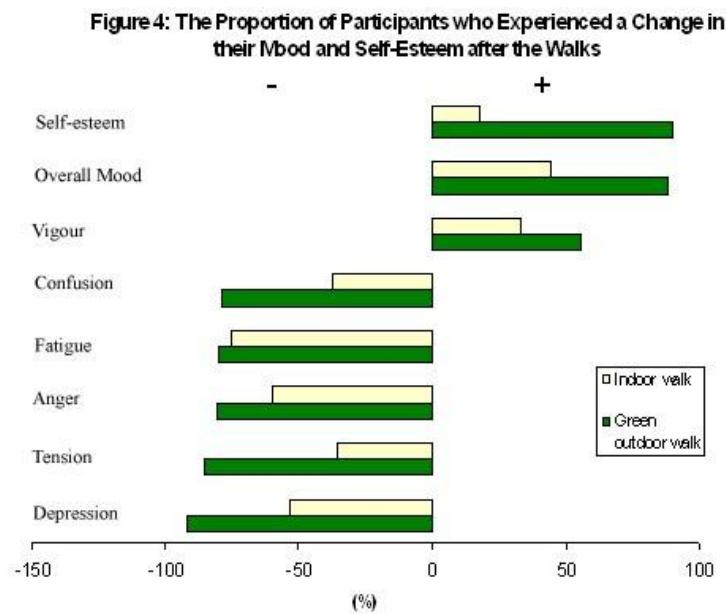
Kuvio 1. Green Caren -ideologiaan vaadittavat edellytykset (Green Care Finland ry 2012a).

Green Carea voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavien asiakasryhmien kanssa: ikäihmiset, lapset ja nuoret, mielenterveyskuntoutujat, päihdekuntoutujat, pitkäaikaistyöttömät tai kehitysvammaiset. Toimintamuotona voi olla esimerkiksi erilaiset terapiat, päivätoiminta, asumispalvelut, hoivapalvelut, lasten päivähoito tai koulutus. (Korhonen ym. 2011, 2–3.) Saadakseen yhteyden luontoon ja sen hyviin vaikutuksiin ei tarvitse käyttää kielellisiä taitoja. Tämä tekee Green Caren käytön mahdolliseksi kaikille kommunikaatiotavoista välittämättä. (Heiskanen & Kailo 2006, 78.) Esimerkkinä voidaan kertoa päivätoiminnan tuloksista, joita on

saatu Ruotsissa Högbyn tilalla järjestettävänä Grön Omsorgina. Högbyn tilan vihreä hoiva oli suunnattu lievästi kehitysvammaisille ja mielenterveyskuntoutujille. (Yli-Viikari 2011, 14–15.)

Högbyn tilan pitäjän Thomas Säfströmin mukaan ulkoilun ja mielekkään maatilatyön myötä asiakkaissa näkee selvästi fyysisen ja psyykkisen kunnan parantumista, asiakkaiden painokin on muuttunut lähemmäs normaalia painoa ja lääkityksiä on voitu vähentää. Päivätoiminta toimii yhdessä kunnan sosiaalityön kanssa ja kunnalta tuleekin kolme ohjaajanimikkeellä työskentelevää työntekijää. Tilan isännän tehtäväksi jää järjestää asiakkaille töitä maatilaympäristössä. Tällainen yhteistoimintamuoto tulee yhtä kalliiksi kunnalle kuin kunnan omissa tiloissa järjestettävä päivätoiminta, mutta tulokset ovat selkeästi parempia. (Yli-Viikari 2011, 14–15.)

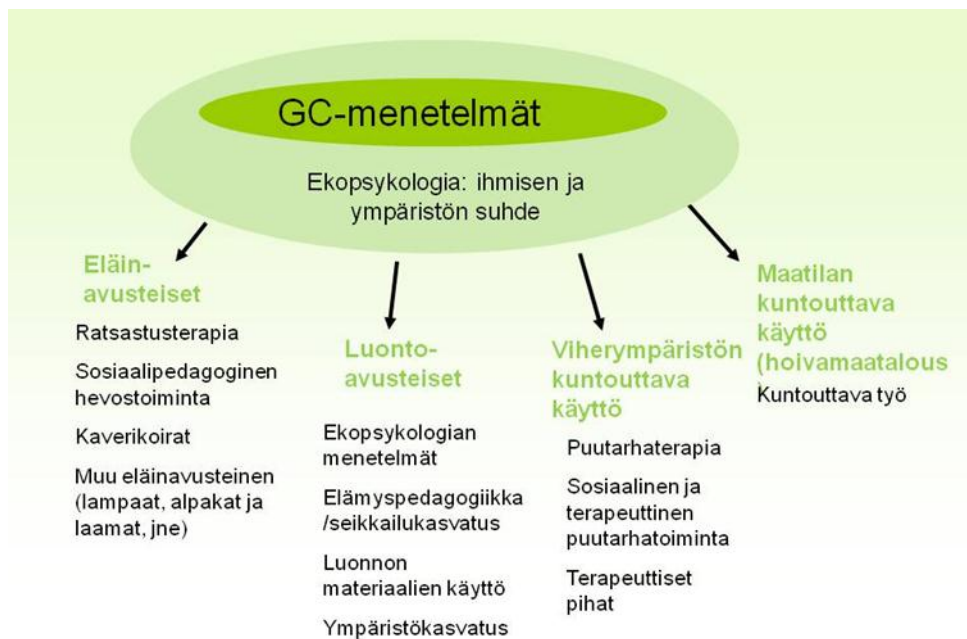
Essexin yliopistossa on tutkittu Green Caren vaikutuksia. Siellä valittiin ryhmä mielenterveyskuntoutujia, joiden kanssa käytiin ajallisesti yhtä pitkällä kävelyllä luonnon helmassa ja ostoskeskuksessa. Kävelyiden jälkeen oli huomattavissa selkeät tunnetilaerot (kuvio 4). Kauppakeskuslenkin jälkeen mielenterveyskuntoutujien pinna oli todella kireä ja he kokivat vihan tunteita ilman mitään syytä, kun taas luontolenkin jälkeen tunnelmat olivat rauhalliset ja masennusta ei ollut havaittavissa siinä määrin kuin yleensä. (University of Essex 2012.) Kuvion ensimmäisessä kohdassa kuvataan itsetunnon kehitystä. Kuviosta näkee, että kauppakeskuslenkin jälkeen mielenterveyskuntoutujien itsetunto oli kohonnut noin 20 prosenttia, kun taas luontolenkin jälkeen itsetunto oli kohonnut lähes 100 prosenttia.

Kuvio 3. Ulko- ja sisäkävelyiden jälkeiset tunne-erot (University of Essex 2012).

Norja on yksi Green Caren edelläkävijöistä. Vuonna 2010 Norjassa toimi 950 Green Caren erikoistunutta maatilaa, mikä vastaa 2,1 prosenttia koko Norjan maatiloista. Samaan aikaan lähes neljä prosenttia maatiloista suunnittelee ryhtyvänsä Green Care -tiloiksi. Norja oli varannut valtion budjetista vuosille 2010–2012 noin 2,4 miljoonaa euroa Green Care -palveluiden lisäämiseksi ja markkinointiin kuntiin päin, jotta nämä ottaisivat Green Care -palvelut huomioon sosiaalipalveluiden kentällä. (Roos 2010, 37.)

Green Carea voidaan harjoittaa monenlaisissa ympäristöissä, joissa luonto on jollain lailla läsnä. Esimerkkeinä voivat olla maatilat, metsät, puutarhat, kaupungin puistot tai sitten jopa sisätilat taiteen keinoin (Soini ym. 2011, 322). Seuraavassa on kuvattu eri menetelmiä Green Caren kentältä (Kuvio 3).

Kuvio 4. Green Care –menetelmät (Green Care Finland ry 2012b).

4.2 Eläinavusteiset menetelmät

Eläimillä on myönteinen vaikutus ihmisen hyvinvoinnille, mikä perustuu pitkälti niiden rauhoittaviin kykyihin. Tutkimuksissa on havaittu, että pelkästään jo eläimen läsnäolo voi saada aikaan ihmisessä parantavia ja positiivisia vaikutuksia. Lohtua ja tukea antavat eläimen kosketus ja läheisyys. Esimerkiksi lasten sairaalassaoloa on pystytty helpottamaan ottamalla käyttöön eläinten luontaiset taidot elämänilon ja hyvänmielen tuojina. Eläinsuhteiden luotettavuus tukee ihmisen rauhoittumista, onhan eläimen antama läheisyys ja lohtu jatkuvasti saatavilla. Silloinkin kun läheisissä ihmissuhteissa on vaikeuksia, eläimeen voi aina luottaa ja turvata. (Green Care Finland ry 2012c.)

Kommunikointia eläimen kanssa helpottaa sanojen puuttuminen. Vuorovaikutus eläimen ja ihmisen välillä tapahtuu kehonkielellä, joka saattaa olla sanallista vuorovaikutusta todellisempaa ja aidompaa. Erona ihmisen ja eläimen välillä on

myös se, että eläin ei arvostele ja luokittele ihmisiä aseman tai ulkoisten ominaisuuksien perusteella, vaan suhtautuu kaikkiin ihmisiin tasavertaisesti. (Green Care Finland ry 2012 c.)

Eläinavusteinen terapia

Eläinavusteinen terapia eli Animal-assisted therapy (AAT) on määritelty sellaiseksi toiminnaksi, joka on tavoitteellista ja eläin on keskeinen osa hoitoprosessia. Keskeistä tässä toiminnassa ovat selkeät tavoitteet ja päämäärät asiakastilanteet huomioiden sekä harkittu eteneminen. Eläinavusteista terapiaa voi ohjata terveyden- ja sosiaalihuollon asiantuntija ja ammattilainen, jolla on erityinen asiantuntijuus sekä alan harjoitustutkinto. (Crawford & Pomerinke 2003, 171; Kruger & Serpell 2006, 23.)

Eläinavusteisessa terapiassa asiakkaalla on diagnoosi. Kuntoutustilannetta muuttaa monin tavoin eläimen mukaantulo. Terapiassa hyödynnetään puheen lisäksi toiminnallisuutta ja siihen liittyvien elämyksien kautta tapahtuvaa oppimista. Asiakas voi saada eläimeltä itsetunnolleen vahvistusta. Harjoitustilanteisiin liittyy turvallisuutta ja luottamusta, mutta samalla riittävästi haasteellisuutta ja epämukavuutta. Näiden yhdistelmä toimii motivointina uusien asioiden kokeiluun ja antaa mahdollisuuden uuden oppimiseen. (Green Care Finland ry 2012 c.)

Suomessa tunnetuin eläinavusteisen terapian muoto on ratsastusterapia. Ratsastusterapian kuntoutus perustuu potilaan diagnoosiin. Terapiassa painottuvat erilaiset tavoitteet mm. motoriset, pedagogiset ja psykologiset tavoitteet. (Green Care Finland ry 2012b.) Ratsastustaitojen opettelu ei ole terapiassa tavoitteena, vaan tavoitteena on oppia oman kehon, mielen ja käyttäytymisen hallintaa. Ratsastusterapia on aina tavoitteellista ja kuntouttavaa toimintaa. Se eroaakin vammaisratsastuksesta, joka on harrastustoimintaa erityisryhmille sekä niin kutsuttua sosiaalipedagogista hevostoimintaa. (Suomen ratsastusterapeutit 2012.)

Haminassa on kokeiltu hevosterapiaa lievää dementiaa sairastaville vanhuksille. Hevoset herättävät paljon muistoja ja kun dementikolla on jokin innostava muistelun kohde, niin muistikin toimii yllättäen paremmin. Muistelun ohessa

myös liikuntakyky paranee ja yleensä pyörätuolissa hiljaa istuva saattaa kävellä kohti hevosta koko ajan höpötellen. Tämä on eläinavusteista Green Care -toimintaa parhaimmillaan. (Poutanen 2011, 11.)

Eläinavusteinen toiminta

Eläinavusteinen toiminta eli Animal-assisted activity (AAA) on laajempaa toimintaa, joka antaa monia mahdollisuuksia kasvatuksellisiin ja / tai terapeuttisiin hyötyihin lisäämään ihmisen hyvinvointia. Toiminnan ei tarvitse olla tavoitteellista ja eläimen käynti perustuu spontaanisuuteen. (Kruger & Serpell 2006, 23.) Suomessa eläinavusteista toimintaa on muun muassa kaverikoiratoiminta. Se on pyyteetöntä vapaaehtoistoimintaa, joka tuo koiran avulla iloa ja elämyksiä ihmisille, joilla ei ole omaa lemmikkiä. Kaverikoiratoiminnan koiranomistajat tekevät vierailuja koiriensa kanssa eri kohderyhmissä kuten lapset, vanhukset ja kehitysvammaiset. Vierailut tapahtuvat usein erilaisissa laitoksissa, kuten kouluissa, päiväkodeissa tai päiväkeskuksissa. Tavoitteena toiminnassa on ilahduttaa ja piristää ihmisiä. (Suomen Kennelliitto 2012.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa tähdätään syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaaliseen kasvuun ja hyvinvoinnin tukemiseen. Lähtökohtana toiminnassa on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, missä toiminta tapahtuu. Toiminnan perusta pohjautuu sosiaalipedagogian teoriasta, jonka peruselementit ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus (aito kohtaaminen). (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2012.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa oppiminen ja asioiden oivaltaminen perustuu ihmisen omaan kokemukseen. Yhdessä hevosen kanssa tehdään yhteisöllistä, osallistavaa ja kokonaisvaltaista toimintaa. Hevosen avulla pystytään näyttämään asiat, joista hyvinvointi rakentuu, kuten puhtaus, terveellinen ravinto ja säännölliset ruoka-ajat, liikunta ja riittävä lepo. Luontoavusteiset menetelmät

Ekopsykologian menetelmät

Tieteenalana ekopsykologia on varsin uusi tieteenala. Julkisuuteen termin toi 1990-luvun alussa Kalifornian yliopiston historian professori Theodore Roszak. Ympäristö- ja ekopsykologi Kirsi Salonen on analysoinut asiaa psykologian ja ympäristöpolitiikan opiskelujen ja pro gradu -työnsä merkeissä. Salosen mukaan ekopsykologia eroaa ympäristöpsykologiasta siten, että ympäristöpsykologiaan on sisään rakennettuna arvomaailma, kun taas ekopsykologia sisältää ainakin amerikkalaisessa muodossaan niin ympäristökasvatusta kuin -suojelua. (Salonen 2011, 19).

Väitöskirjaansa valmisteleva Salonen puhuikin luonnossa olon ”afekteista”, myönteisistä ja tiedostamattomista tunteista, jotka syntyvät ja vaikuttavat ihmisissä, vaikka emme itse niitä tunnista tai havaitse. Metsien ja luonnon jääminen pois lasten varhaislapsuudesta on meiltä aikuisilta ”karhunpalvelus” lapsille ja uusille sukupolville. Kaupunkeihin rakennetut leikkikentät on nopeasti koluttu läpi, kun taas metsässä leikit eivät lopu kesken. Lähes kaikki tuntemukset, jotka meissä heräävät metsässä, ovat positiivisia aistikokemuksia, oli kyseessä siestä, marjastus, rauha, vapaus, eläimet tai esteettisyys. (Salonen 2011, 19).

Elämyspedagogiikka/seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus on samaan aikaan hyvin vanha sekä varsin uusi kasvatustapa. Se on tavoitteellista toimintaa, kokonaisvaltaista, arvostavaa ja innostavaa yhdessä oppimista, joka antaa oivaltamisen ja onnistumisen iloa. Seikkailukasvatuksesta ja elämyspedagogiikasta on näillä käsitteillä puhuttu vasta vuosisata, mutta ne ovat aina olleet osa ihmiskunnan kehitystä. Kasvatustapa ja -näkökulma seikkailukasvatukseen on hyvin monimuotoinen ja aina aikaansa sidoksissa. (Eräkettu Oy 2012)

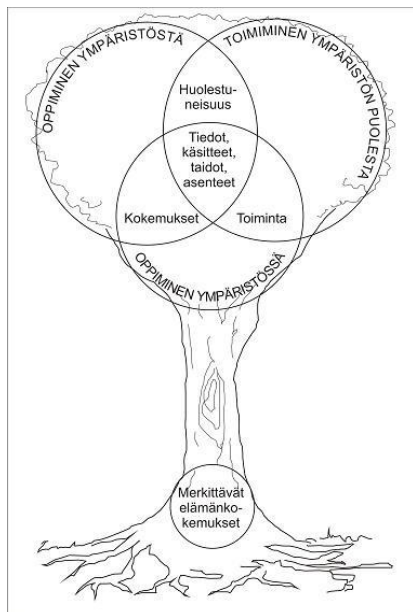
Seikkailukasvatusta voidaan käyttää hyvin monenlaisin tavoittein monenlaisten ryhmien kanssa kuten erilaisten nuorisotyön projektien, varhaiskasvatuksen tai henkilöstökoulutuksen yhteydessä. Seikkailukasvatuksessa voidaan käyttää

monipuolisia menetelmiä muun muassa seikkailuliikuntaa, luontoretkeilyä, toiminnallisia ryhmätyömenetelmiä, draama ja ilmaisumenetelmiä, pienryhmiä ja keskusteluita. (Eräkettu Oy 2012)

Ympäristökasvatus ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen

Ympäristökasvatukselle on monenlaisia määritelmiä. Näillä määritelmillä on yhteinen tavoite, joka on auttaa kasvattajia ja kasvatettavia luomaan ekologisesti kestävämpi yhteiskunta. Ympäristökasvatuksen tarkoituksena on välittää ympäristöä suojelevia arvoja sekä keinoja, joilla ihminen voi paremmin kantaa vastuunsa ympäristöstään. Lapsi ja aikuinen käsittelevät ympäristökasvatuksessa kaiken tiedon, jonka he löytävät ympäristöä tarkastellessaan ja siinä toimiessaan. (Mäkivaara & Sarviaho 1999, 10.)

Ympäristökasvatuksen voi liittää kaikkeen arkipäiväiseen tekemiseen. Jotta voi hyödyntää luonnonmateriaaleja oikein ravintona tai esimerkiksi askartelumateriaaleina, tulee tuntea myrkylliset ja rauhoitetut kasvit. Tämä tieto tulee lapselle mallioppimisena aikuiselta. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön luodaan elämän ensimmäisten kuuden vuoden aikana. Kouluikäisen ympäristöherkkyyden, innostuksen luontoon ja sen suojeluhalun herättäminen on jo huomattavasti haastavampaa. (Nummi 1998, 12- 15.) Ympäristökasvatuksen keskeisenä työmenetelmänä ovat retket. Retkien toteutus ei vaadi ihmeitä ja pitkiä esivalmisteluja. Bussimatkaa ei tarvita retkitunnelman luomiseksi. Retki voi olla kävely lähimetsässä tai hyppy ojan toiselle puolelle. (Kurttio & Kurki 1999, 8.)

Kuvio 5. Palmerin puumalli (Cantell 2004, 68).

Ympäristökasvatuksen perusteoksen *Environmental Education in the 21st century* (1998) on kirjoittanut Joy A. Palmer. Kirjassaan hän esittelee ympäristökasvatuksen sisältöjä jäsentävän ”puumallin” (Kuvio 5.). Tämä ”Palmerin puumalli” on eniten viitattuja ympäristökasvatuksen malleja lähivuosina. (Cantell 2004, 67- 68.) Palmerin puumallissa juuret kiinnittyvät kokemusten ympärille. Ympäristökasvatus perustuukin siihen, että oppijan kehitysvaihe, elämäkokemukset ja aiemmat tiedon tasot otetaan toiminnassa huomioon. Tärkeää on huomioida myös oppijan yhteisöllinen osallistuminen ja sosiaaliset taidot. Puun lehvästö ja oksat jakautuvat kolmeen päähaaraan, jotka ovat ympäristökasvatuksen tärkeimmät elementit. Itse ympäristökasvatuksen tulee tapahtua samanaikaisesti näillä kolmella tasolla: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. (Cantell 2004, 69.)

Metsämörri

Gösta Frohm, ruotsalainen urheilu-upseeri, on metsämörri toiminnan kehittäjän isä. Alusta asti, eli vuodesta 1957, toiminnan päätavoitteiksi muotoutuivat leikki, luonnon tutkiminen ja luonnosta huolehtiminen. Suomeen metsämörri toiminta tuli vuonna 1979 ensin ruotsinkielisenä toimintana. Vuonna 1992 Suomen

latu ry solmi yhteistyösopimuksen ruotsalaisen Friluftsråd-järjestön kanssa ja siitä alkoi suomenkielisen metsämörritoiminnan kehittäminen ja ohjaajien koulutus. (Nikkinen 2000, 11; 13.)

Metsämörri on metsässä asuva satuhahmo, joka pystyy keskustelemaan eläinten kanssa. Lapset ovat Metsämörrin ystäviä ja Mörri haluaakin jakaa lasten kanssa kaiken mitä luonnosta tietää. Lapset omaksuvat luontotietämystä helpommin leikin kautta. Aina kun lähdetään tapaamaan Metsämörriä, retkestä muodostuu seikkailu. Seikkaillessa yllättää helposti nälkä ja lapsilla onkin aina eväät mukana, jotta voidaan hetkeksi pysähtyä niitä mättäälle syömään. Eväskäsi mukana on pyrkimys myös lisätä ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Nikkinen 2000,16.)

Metsämörritoiminta on suunnattu 1–12-vuotiaille. Ikäryhmät on jaettu seuraavanlaisesti: alle kolmevuotiaat Nuppuiset, 3–4-vuotiaat Metsämyttyset, 5–8-vuotiaat Metsämörrit ja 7–12-vuotiaat Metsävaeltajat. Metsämörrin internetsivuilta löytää aina uusia vinkkejä, miten toteuttaa mörritoimintaa eri-ikäisten kanssa. Koulutusta on ohjaajille tarjolla monipuolisesti. (Suomen Latu 2012.)

Vihreä lippu

Maailman pelastaminen on lasten leikkiä. Tämä on Vihreä lippu -toiminnan perusajatus. Vihreä lippu on nimitys päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoiden kestävän kehityksen ohjelmasta. Vihreä lippu on myös kansainvälinen kasvatusalan ympäristömerkki. Lipputangossa liehuva Vihreä lippu (Kuva 1.) on merkinä siitä, että kyseinen päiväkoti tai muu toimija on sitoutunut noudattamaan Vihreä lippu -ohjelman kriteereitä. Näitä ovat osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatus osana jokapäiväistä arkea, jatkuva parantaminen ja yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. (Vihreä lippu 2012.)

Kuva 1. Vihreä lippu -symboli (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2012).

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry on kehittänyt hyvät materiaalit toteuttaa Vihreä lippu -toimintaa. Kasvattajat saavatkin paljon valmiita työkaluja avukseen pyrkiessään toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittuja kestävän kehityksen ja osallisuuden tavoitteita. Kentältä on saatu palautteena kuulla, että Vihreä lippu -toiminta parantaa selvästi myös edellä mainittujen taitojen lisäksi yhteisöllisyyttä. (Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry.) Tämä on hyväksi nykyisessä individualistisessa maailmassa, jossa helposti katsotaan vain omiin tarpeisiin. Vihreä lippu -toiminta on päiväkodeille vapaaehtoista toimintaa ja se on osa varhaiskasvatuksen luonto- ja ympäristökasvatusta.

4.3 Viherympäristön kuntouttava käyttö

Puutarhan voimaannuttavat vaikutukset on todettu jo 1600-luvulla Amerikassa, jossa yläluokkaan kuuluvat naiset hoitivat puutarhojaan ja samalla harrastivat terveitä elämäntapoja. Puutarhaterapia-käsitettä on määritelty monin tavoin, mutta yhdistävä tekijä on se, että ihmisen hyvinvointia pyritään parantamaan kasveihin liittyvän tekemisen ja toiminnan kautta. Puutarhaterapiassa tavoitellaan ihmisten ja kasvien yhteyttä, joka pyrkisi parantamaan tai kuntouttamaan toimintakykyä, ennaltaehkäisemään toimintakyvyn heikkenemistä tai yleisesti edistämään hyvinvointia. Puutarhaterapian voi käsittää suppeasti osana ammatillisia terapiaistuntoja tai sitten laajemmin, jolloin pelkkä puiston läpi

kävely työmatkalla lasketaan puutarhaterapiaksi. (Rappe ym. 2003, 46.) Puutarhaterapiaa voidaan käyttää erilaisten asiakasryhmien kanssa kuten lasten, seniorien, kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien kanssa.

Puutarhaterapiassa voidaan vaikka vain katsella kasveja tai niiden kuvia, muistella ja keskustella niistä, tai sitten voidaan suunnitella niiden istuttamista ja hankkia välineitä istutuspuuhia varten. Vielä pidemmälle vietyinä istutetaan kasveja, hoidetaan niitä ja kerätään sato, josta valmistetaan itse maistuvaa ruokaa ja tarjoillaan se pöydältä, jonne on askarreltu luonnon materiaaleja hyväksi käyttäen näyttävät koristeet. Puutarhaterapian keskeisin asia on kuitenkin elävien kasvien hoito, joka terapiassa käytetään palkitsevana toimintana. (Rappe ym. 2003, 47.)

Ihmiset rentoutuvat ja saavat ajatukset pois arjesta ahertamalla omalla pihallaan tai hoitamalla omia kukkia kotona. Kasvit antavat kaikille aisteille elämyksiä ja näin ollen niiden vaikutus ihmisen mielelle on todella kokonaisvaltainen. Jotta terapian tarpeessa olevat henkilöt osaisivat nauttia kasveista kaikin aistein, he tarvitsevat vierelleen terapeutin ohjaamaan havainnoit oikeisiin asioihin. Kun asiakas lopulta pääsee vuorovaikutukseen kasvien kanssa, hän pystyy ottamaan kasvien kasvuvoimasta mallia omaan voimistumiseensa. (Nikkilä 2003, 28–29.)

Terapeutista pihaa suunnitellessa tulee miettiä tarkkaan asiakasryhmän tarpeet. Lapsille tarkoitettussa puutarhassa ei saa olla myrkyllisiä kasveja ja liikuntarajoitteisille suunniteltujen pihojen tulee olla esteettömiä, mutta kuitenkin rakennettu niin, että asiakkaat pääsevät koskemaan ja haistamaan kasveja. Ideaalipuutarhassa jokaiselle aktiivikäyttäjälle on varattu oma puutarhapalsta, jonne saa kasvattaa juuri sitä mitä itse haluaa. (Nikkilä 2003, 50–51.)

4.4 Maatilan kuntouttava käyttö

”Mieluummin maalla, kuin vanhainkodissa” oli vastaus, kun kysyttiin missä Winfried Schäfer erikoistutkija Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT) asuisi vanhana. Keski- Euroopassa Green Care on tiiviissä yhteydessä

maatiloihin. Senioriasuminen maatilalla esimerkiksi kasvattaa koko ajan markkinoitaan ja mahdollistaa näin myös itse maatilalla isäntäväen pitkän asumisen kotona, kun puitteet senioriasumiselle on luotu jo heidän oman työuransa aikana. (Haapamatti 2011, 14.)

Maatilaympäristö palvelee monia asiakasryhmiä. Seniorit, kehitysvammaiset, mielenterveyskuntoutujat ja lapset ovat yleisimmät ryhmät, jotka jo nyt hyödyntävät maatilaympäristöä. Maatilan ympäristö antaa mahdollisuuden esimerkiksi eläimien, kasvien, metsän ja kulttuurimaiseman hoitoon. Maatilalla on mukava myös leipoa ja valmistaa ruokaa tuoreista oman pihan raaka-aineksista. Kaikki maatilalla tehtävä työ on työtä, jossa näkee kättensä jäljen, ja se on sitä kautta erittäin palkitsevaa. Green Care toiminnan aloittaminen maatilalla saattaa usein olla muutoin kannattamattomaksi jääneen maatilalla pelastus. Näin ollen voidaan jatkaa viljelyä ja karjanhoitoa pienimuotoisempaan tulonlähteenä osana Green Carea. (Roos 2009, 26-28.)

5 KEHITTÄMINEN JA TIEDONKERUU

5.1 Kehittämistyön kulku

Kehittämistyön aiheen varmistuttua lähdimme etsimään tietoa Green Caresta. Huomasimme, että tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa ei suoranaisesti käytetä Green Carea vaan osia siitä muun muassa metsämörritoiminnan, Vihreä lippu -toiminnan ja ympäristökasvatuksen muodossa. Nämä menetelmät ja toiminnot näkyvät varhaiskasvatuksessa ja joidenkin päiväkotien arjessa pieninä toimintatietkinä, esimerkiksi metsäretkipäivinä tai kierrätykseen tutustumisena. Green Care puolestaan edustaa kokonaisvaltaisempaa ajattelutapaa ja toteutusta. Koimme tiedon vähyden myös kunnianhimoisena haasteena luoda ja kehittää uusia menetelmiä, joita varhaiskasvatus voisi hyödyntää.

Alkuperäisenä kehittämistyömme aiheena oli oman Green Care -päiväkodin perustaminen maatilayhteyteen. Päivähoitoyksikön perustaminen olisi kuitenkin ollut liian laaja ja epämääräinen kehittämistyön aiheeksi. Myös motivaatio kehittämistyöhön olisi voinut olla huono, koska oman päiväkodin perustaminen ei ollut vielä ajankohtainen muutamiin vuosiin. Uskoimme kuitenkin vahvasti, että Green Care on hyödyllinen varhaiskasvatuksessa, joten halusimme toimeksiantajan kehittämistyöllemme. Toimeksiantaja antoi raamit työllemme ja varmisti, että Green Care tulisi oikeasti käyttöön päiväkodin varhaiskasvatukseen.

Kuvio 6. Kehittämistyön kulku (mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 64).

Aloitimme kehittämistyömme tekemällä aikataulun (Taulukko 1), jota tarkensimme kehittämistyömme edetessä. Se auttoi kehittämistyön etenemisen hahmottamisessa, sekä toimi konkreettisena muistilappuna. Kehittämistyömme eteni neljässä eri vaiheessa (Kuvio 6). Vaiheemme olivat ideointi, suunnittelu, toteutus ja arviointi. Vaiheet nivoutuivat toisiinsa eikä niillä aina ollut selkeää alkamis- tai päättymisrajaa.

Taulukko 1. Kehittämistyön aikataulu (© 2012 Suvi Lumme ja Hanna Wester).

Kuukausi	Kehittäminen	Toimijat	Menetelmät	Dokumentit
Tammikuu	Kehittämistyön ideointia, aiheen rajaus	Katri Granni	Puhelinhaastattelu	Muistiinpanot
Helmikuu	Kehittämistyön suunnittelu, toimeksiantajan hankinta	Maikku Kuu-sela	Puhelinhaastattelu	Muistiinpanot
Maaliskuu	Tietoperustan kirjoitus, infotilaisuus	Päiväkoti Peppiina	Infotilaisuus	Muistiinpanot
Huhtikuu	Tietoperustan kirjoitus, harjoittelu 10 vko alkaa	Päiväkoti Peppiina	Seinätekniikka, haastattelu, valokuvat	Seinätekniikan dokumentit, valokuvat, muistiinpanot
Toukokuu	Tietoperustan kirjoitus, haastattelut, kysymysten muotoilu, vierailukäynnit	Vierailukäynti päiväkodit, päiväkotit Peppiina	Haastattelut, valokuvat, koeponnistusviikko	Valokuvat, esitteet, muistiinpanot
Kesäkuu	Tietoperustan kirjoitus, menetelmien kokeilu, harjoittelu päättyy	Päiväkoti Peppiina		
Heinäkuu	Kesäloma			
Elokuu	Raportointiosan kirjoitus 2 vko, kehittämisen tulosseuranta	Päiväkoti Peppiina	Haastattelu	Muistiinpanot
Syyskuu	Raportointiosan kirjoitus, vanhempainilta, kehittämisen tulosseuranta	Päiväkoti Peppiina	Haastattelu	Muistiinpanot
Lokakuu	Kehittämistyön viemä, kehittämisen tulosseuranta, tuotoksen teko	Päiväkoti Peppiina	Haastattelu	Muistiinpanot
Marraskuu	Kehittämistyön luovutus 8.11			

Kehittämistyömme aikataulusta selviää kehittämisen ja sen etenemisen lisäksi mukana olevat toimijat, kehittämismenetelmät ja dokumentointitavat. Kehittämistyömme ideointivaiheen alussa teimme puhelinhaastattelun 21. tammikuuta 2012 Green Care -yhdistyksen puheenjohtajan Katri Grannille. Hän oli vaikuttanut uudesta aluevaltauksestamme ja toivoikin saavansa valmiin työmme Green Care -yhdistyksen sivuille. Granni kertoi, että Green Care oli vielä alkutekijöissään varhaiskasvatuksen saralla ja opinnäytetyömme tukisi varmasti monia alasta kiinnostuneita. Tarvittaessa voisimme konsultoida Grannia lisää asian tiimoilta.

Helmikuussa 2012 otimme yhteyttä päiväkotia Peppiinan omistajaan Maikku Kuuselaan ja esittelimme kehittämismetelmiamme lisätä Green Care -menetelmiä varhaiskasvatukseen ja Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tästä alkoi varsinainen suunnitteluvaihe. Maaliskuussa 2012 pidimme päiväkotia Peppiinan henkilökunnalle infotilaisuuden, jossa kerroimme tulevasta kehittämistyöstämme ja Green Caren -edellytyksistä sosiaalialan yksikössä sekä Green Care -menetelmistä (ks. 3.1 Green Caren perusteet). Henkilökunta otti aiheen hyvin vastaan ja jo ensimmäisessä tapaamisessa he alkoivat muistella, mitä Green Care -ideologiaan sopivia menetelmiä ja toimintatapoja ovat vuosien varrella käyttäneet. Infotilaisuuden tarkoituksena oli orientoida henkilökuntaa tulevasta kehittämiprojektistamme sekä esitellä se heille heitä kiinnostavaksi.

Toteutusvaihe alkoi huhtikuussa 2012, jolloin aloitimme tietoperustan kirjoittamisen sekä kymmenviikkoisen harjoittelumme. Alusta asti meille oli selvää, että haastattelu oli yksi käyttämistämme menetelmistä. Tarvitsimme kuitenkin vielä lisää menetelmiä, sillä halusimme osallistaa päiväkotia Peppiinan henkilökunnan mukaan kehittämiseen. Opintojemme luennolta saimme vinkkiä seinätekniikan käytöstä osallistavana menetelmänä. Harjoittelumme alussa keräsimme seinätekniikan eli Green Care -puun avulla Peppiinan henkilökunnalta Green Care -menetelmiä, joita he olivat käyttäneet vuosien varrella. Keskustelimme myös koko harjoittelun ajan henkilökunnan kanssa Green Caren liityvistä asioista, jotta Green Care -puu saisi paljon menetelmälehtiä.

Toukokuussa haastattelimme kehittämistehtäväämme varten kolmen varhaiskasvatuksen lapsiryhmän kasvattajia, jotka olivat koulutukseltaan lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Kaikki vierailukohteemme täyttivät joiltain osin Green Care -ideologiaa. Haastatteluja tehdessämme dokumentoimme ne muistiinpanojen avulla. Vierailupaikkoja haimme Internetin ja alan lehtien avulla. Vierailupaikkamme valikoituivat sijaintinsa ja ennen kaikkea ympäristö- ja luontopainotteisuutensa perusteella. Kuten aikaisemmin jo totesimme, suoranaista Green Care -päiväkotiä emme Suomesta löytäneet.

Kolmesta vierailukohteestamme yksi sijaitsi Varsinais-Suomen ulkopuolella muutaman tunnin ajomatkan päässä. Koimme haastattelun kuitenkin tärkeäksi, koska vierailukohteemme oli Green Care -elementit täyttävä maatilapäiväkoti, vaikka ei virallisesti sitä nimeä käyttänytkään päiväkodistaan. Toisen vierailukohteen löysimme Turun Sanomien artikkelista (11.1.2012), jossa kerrottiin uudentyypisen avoimen ulkoleikkikoulun aloittamisesta. Kolmatta vierailupaikkaa meille suosittelevat ulkoleikkikoulun lastentarhanopettajat. Kyseisessä päiväkodissa oli yksi luontoryhmä, joka vietti suuren osan toiminta-ajoistaan ulkona luontoa tutkien.

Aloitimme toukokuussa haastatteluiden suunnittelun kirjaamalla yksittäisiä kysymyksiä paperille. Yksittäiset kysymykset tuntuivat hajanaisilta, mutta muodostivat selkeitä kokonaisuuksia. Valitsimmekin teemahaastattelun haastattelu muodoksi, koska se jätti haastattelulle molemminpuolista liikkumavaraa. Teemoiksi muodostuivat

1. Green Care -tietämys
2. Varhaiskasvatussuunnitelma
3. Konkreettisen toiminnan sisältö

Kesäkuussa jatkoimme tietoperustan kirjoittamista. Harjoittelumme lopussa toteutimme päiväkotia Peppiinan kolmessa lapsiryhmässä menetelmien kokeilun koeponnistusviikolla. Harjoittelumme ja kehittämistyömme toteutusosa päättyivät kesäkuun puolessa välissä.

Heinäkuussa pidimme kesäloman, jonka tarkoituksena oli antaa meille etäisyyttä kirjoittamisprosessiin. Koimme selkeän kesäloman hyväksi ja se tehosti työintoamme, kun syksyllä taas aloitimme intensiivisen kirjoittamisen. Loman aikana testasimme myös itsellämme tuoko Green Caren hyviä terveysvaikutuksia.

Arviointi ja -raportointivaiheen aloitimme elokuussa 2012. Kirjoitimme haastattelut auki vierailukäynneistä sekä koko kehittämistyön kulun. Olimme varanneet kaksi viikkoa, jonka aikana kirjoitimme päivittäin yhdessä. Jokaisen päivän päätteeksi jaoimme molemmille kirjallisuudesta itsenäisiä kirjoittamistehtäviä kotiin mentäessä. Lisäksi haastattelimme Peppiinan henkilökuntaa koko syksyn ajan projektimme tuomista vaikutuksista toiminnan suunnittelussa. Syyskuussa esittelimme Peppiinan vanhempainillassa Green Caren ja metsän tuomia hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Keskustelimme vanhempainillan jälkeen Green Caresta ja sen käytöstä päiväkodin arjessa. Jatkoimme myös kirjoitus-työtämme prosessin kuvauksesta sekä pohdinnoista.

Lokakuussa teimme tuotoksemme, jatkoimme kirjoitustyötämme ja aloimme jäsentää sitä. Tuotoksemme eli Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelman muokaus perustui Green Care -puun lehtien- ja vierailukäyntien annista ja kirjallisuudesta löytämistämme tiedoista. Liitteenä (Liite 1.) löytyy muokattu varhaiskasvatussuunnitelman orientaatio-osio, jossa vihreällä olevat tekstit ovat lisäyksiämme. Marraskuun 8. päivä oli kehittämistyömme luovutus.

5.2 Seinätekniikka

Seinätekniikka on helppo ja edullinen menetelmä suunnitella ja kerätä tietoa yhteistyönä. Seinätekniikassa oleellista on tiedon näkyvillä olo. Tietoa jäsenellään värien tai muotojen avulla ja kaikki pitää olla muokattavissa ja uudelleen järjestettävissä. Seinätekniikkaa työmuotona käytettäessä voi työskentelevän ryhmän koko olla suurikin, kun ohjeistus vain on hoidettu huolella. Seinätekniikalla saadun tuotoksen ei tarvitse olla päivässä valmis, vaan sen voi jättää sei

nälle ja ohi kulkiessaan ihmiset lisäävät ja muokkaavat sitä. Seinätekniikan papereita voi myös siirtää paikasta toiseen ja se voi olla eri ryhmissä kiertävä ja täydennettävä työ. (Saaren-Seppälä 1987, 8.)

Konkreettisesti seinätekniikassa siis laitetaan seinälle tai seinille papereita kaikkien nähtäväksi. Sen jälkeen annetaan tehtävänanto ja ohjeistus sekä jaetaan materiaalit, eli kynät ja pikkulaput. Tämän jälkeen aloitetaan työskentely, joka etenee vaihe vaiheelta kohti päämäärää, jos kyseessä on iso projekti. Jos seinätekniikalla haetaan vastausta johonkin yksinkertaiseen asiaan, niin se saattaa tuoda vastauksen nopeastikin, kun moni laittaa ajatuksensa yhteen kaikkien näkyville. (Saaren-Seppälä 1987, 48).

Henkilökunnan osallistuminen ja visiointi menetelmien keruussa tekee sitoutumisen mahdolliseksi. Käytännössä on havaittu, että suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen vaikuttaneet henkilöt alkavat nopeasti toteuttaa niitä toiminnassaan. (Mäkipeska & Niemelä 2001, 69.) Vanhan asian ja käsitysten muuttumiseen liittyy usein pelkoa ja ahdistusta vanhan menettämisestä. Muutosprosessin nähdään koostuvan kolmesta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa joudutaan luopumaan vanhoista arvoista tai asioista. Seuraavaksi on varsinainen muutosvaihe, jolloin vanhasta ja tutusta luovutaan, mutta uusi vaikuttaa edelleen oudolta ja epäselvältä. Viimeisenä vaiheena täytyy uusiin asioihin sitoutua ja ne täytyy vakiinnuttaa. (Keskinen 1996, 43.)

Seinätekniikka mahdollisti koko henkilökunnan ryhmätyöskentelyn ja osallistamisen sekä toi kaikkien ajatukset näkyviksi. Tekniikka soveltui hyvin tarkoitukseemme pysytellä ideoinnin taka-alalla sekä kerätä henkilökunnan jo käyttämiä Green Care -menetelmiä ja heidän uusia ideoita aiheestamme. Halusimme saada lyhyessä ajassa paljon tietoa, joten seinätekniikka oli mielestämme paras tiedonkeruumenetelmämme tarkoitukseemme. Aloimme muokata seinätekniikkaa meidän ja Green Caren näköiseksi kehittämismenetelmäksi, jonka lopputulokseksi syntyi Peppiinassa käyttämämme Green Care -puu (kuva 2).

Kuva 2. Seinätekniikalla syntynyt Peppiinan Green Care -puu (© 2012 Suvi Lumme).

Suunnittelimme ensin seinätekniikan toteutettavaksi Peppiinan henkilökunnan työpäivän päätteeksi selkeästi ryhmätyömuotoisena tilaisuutena, mutta kevään hektisen aikataulun vuoksi se ei ollut mahdollista. Muokkasimme seinätekniikan toteutettavaksi muutaman viikon kestoiseksi periodiksi, joka koostui yhdestä yhteisestä infotilaisuudesta ja itsenäisestä tehtävästä. Pidimme seinätekniikan infotilaisuuden lasten lepohetken aikana, jotta mahdollisimman moni henkilökunnasta pääsi tehtävän ohjeistukseen.

Seinätekniikan muovautuminen puumalliksi syntyi helposti, koska puu mahdollisti kokoamaan kuusi orientaatiota, Green Care -menetelmät ja varhaiskasvatussuunnitelman yhdeksi kokonaisuudeksi. Puumalli myös edusti luontevasti Green Carea. Puu sijoitettiin kahvihuoneen seinään, jotta se suuntaisi päivittäin henkilökuntaa pohtimaan Green Care -menetelmiä. Puu sopi myös esteettisesti päiväkodin tiloihin jätettäväksi koko harjoittelun ajaksi.

Puun runko edusti varhaiskasvatussuunnitelmaa ja oksat sen kuutta orientaatiota. Jaoimme henkilökunnalle kahden värisiä puunlehtiä. Tummanvihreisiin lehtiin heidän tuli kirjoittaa muutaman viikon aikana vuosien varrella käyttämiään

Green Care -menetelmiä ja asettaa ne oikeisiin orientaatio-oksiin. Vaaleanvihreisiin lehtiin heidän tuli kirjoittaa ideoita ja toiveita, joita muokattaisiin uusiksi toimiviksi Green Care -menetelmiksi Peppiinan arkeen.

Nämä vaaleanvihreät lehdet jätettiin kuvainnollisesti puun juurelle odottamaan kehittelyä menetelmäksi. Puun täytyttyä lehdillä valitsimme henkilökunnan kanssa yhden vaaleanvihreän ideolehden, jota lähdimme kehittämään toimivaksi menetelmäksi. Yleisesti lehdistä löytyi paljon samantapaisia ideoita, jotka muokkasimme Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi (Liite 1).

Orientaatiopuun lehdet

Esteettinen orientaatio-oksa: oravien ja siilien askartelut kuusenkävyn siemenistä, askartelut syksyn lehdistä, värikylpy luonnonmarjoilla maalaten, metsätaulu luonnonmateriaaleja hyödyntäen, puukasvo -askartelu, risuista askarrelltu joulutähti, vuodenaikataulu ja kivipeikot

Eettinen orientaatio-oksa: kestovaipat, käpylehmät, yrttien viljely omaan tarpeeseen, metsän säännöt ja uusiopaperi

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio-oksa: metsäkirkko lähimetsässä ja metsäkirkko Kuusiston linnan raunioilla

Matemaattinen orientaatio-oksa: laskeminen ja numerot (luonnonmateriaaleilla), luokittelu, painon ja pituuden vertailu luonnonmateriaaleilla laskeminen

Luonnontieteellinen orientaatio-oksa: viherpihaistutukset ja niiden hoito, ympäristökasvatus, metsäjumppa, metsäretket ympärivuoden, luontopolku, maatumiskoe, veden olomuotoihin tutustuminen, sammakonkudun seuranta ja luonnon havainnointilomake

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio-oksa: toriretket, sadonkorjuujuhlat, retket Kanniston tilalle, Kuralan kylämäkeen, Biologiseen museoon, Ruissaloon ja Käsityöläismuseoon sekä tiipiin rakennus pihalla

Vaaleanvihreät eli henkilökunnan toive lehdet: Majan salaisuudet - luonnontutkijan väijykirjan käyttö läpi vuoden, istutusideoita ja askarteluideoita

5.3 Haastattelut, vierailukäynnit ja dokumentointi

Valitsimme haastattelun tiedonkeruumenetelmäksi, koska sen etuna on muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna joustava tilanne ja vastausten tulkinta on helpompaa, kun asioita voidaan tarkentaa heti haastattelutilanteessa. Haastateltava saattaa kertoa aiheesta laajemmin kuin haastatteliija oli odottanutkaan. Myös ilmeet ja eleet antavat haastattelussa enemmän ja auttavat sijoittamaan tiedot laajempaan kontekstiin. (Hirsjärvi ym. 2001, 192.)

Haastatteluissa käytimme teemahaastattelua, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Tyypillistä teemahaastattelussa on, että aihealueet ovat tiedossa, mutta tarkkaa kysymysten muotoa tai järjestystä ei ole määritelty. (Hirsjärvi ym. 2001, 195.) Teemahaastattelu voi olla kvalitatiivisen tai kvantitatiivisen tutkimuksen osa tai se voi antaa aineistoa toiminnalliseen toteutukseen. Teemahaastattelun tärkein ero täysin strukturoituun haastattelun on se, että haastateltavan ääni pääsee kuuluviin. Teemahaastattelu voidaankin luokitella kuuluvaksi puolistrukturoituun haastattelumuotoon. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.)

Yhtenä hyvänä haastattelumuotona voidaan käyttää puhelinhaastattelua, etenkin jos välimatka haastateltavan ja haastattelijoiden välillä on pitkä. Näin vältytään suurilta matkakustannuksilta. Puhelimella on myös myöhemmin helppo tehdä tarkentavia kysymyksiä, jos huomataan jonkun asian jääneen epäselväksi. Miinuspuolena puhelinhaastattelussa on, ettei näe haastateltavaa ja hänen eleitänsä, jotka saattavat joskus täsmentää saatavaa tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 65.)

Koimme olevamme hyviä haastatteliijoita, joten emme nähneet tarpeelliseksi käyttää nauhureita apuvälineinä, vaan paperi ja kynä riittäisivät. Yksityiskohtaisten kysymysten jäädessä pois haastateltavan olo ei ole kuin kuulustelussa, vaan hän saa aidosti kertoa asioista omilla termeillään. Dokumentoimme vierai-

lukäyntimme ja Päiväkoti Peppiinan toimintahetkiä valokuvaamalla. Valokuva selkeyttää tilannetta, kun taas käsin kirjoitettujen muistiinpanojen auki kirjoittaminen veisi useamman sivun. Kuviin tallentuu myös ihmisten ilmeet ja eleet, jotka ehkä jäisi muutoin huomioimatta. Kuvaa katsomalla saamme myös palautettua omaan mieleemme tilanteen ja voimme tehdä siitä jälkeensä monia tulkintoja.

Urheilupuiston ulkoiluleikkikoulu

Ensimmäinen vierailukäyntimme suuntautui Turun kaupungin varhaiskasvatuksen järjestämään ulkoiluleikkikouluun, joka aloitti toimintansa vuoden 2012 tammikuussa. Valitsimme tämän vierailukohteeksemme, koska ulkoiluleikkikoulun koko toiminta sijoittui ulos ja halusimme oppia uusia ulkona käytettäviä menetelmiä. Meitä kiinnosti myös oliko lastentarhanopettajilla kokemuksia ulkoilun tuomista hyvistä vaikutuksista varhaiskasvatuksessa.

Turun urheilupuistossa sijaitsevan leikkikoulun päivä kestää kolme tuntia kerrallaan ja on tarkoitettu 3–5-vuotiaille turkulaisille lapsille. Leikkikoulu kuuluu Urheilupuiston päivähoitoyksikön alaisuuteen. Toimintaa veti tutustumishetkellä kaksi lastentarhanopettajaa Minna Massinen ja Taina Kanerva. Ulkoileikkitoiminta on suunnitelmallista ja strukturoitua varhaiskasvatustoimintaa, jossa yhdistyvät liikunta ja luonnossa toimiminen. Suunnittelun taustalla kulkevat Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, vuodenajat ja lasten kehitystaso. Leikkikoulutoiminnan tavoitteena on iloinen ja hyvinvoiva lapsi. Lastentarhanopettajien sanoin:

Luonto toimii sekä monipuolisena jumppasalina, että virikkeenä muun muassa lapsen ajattelulle rajattomalle mielikuvitukselle. Lapset saavat liikkua, leikkiä, seikkailla, tutkia, kokea yhdessä oloa, toimia ryhmässä ja siinä ohessa oppia tärkeitä asioita itsestä, toisista ja lähiympäristöstä.

Ulkoiluleikkikoululla on paljon yhteistyökumppaneita. Lapset ovat vierailleet Turun biologisessa museossa sekä saaneet sieltä asiantuntijan kiertämään kanssaan urheilupuistoa ja kertomaan sen luonnosta. Luolavuoren koulun Martin

yksikön tiloissa leikkikoululaiset ovat päässeet pelaamaan sählyä sekä olleet kutsuvieraina trubaduurin esityksessä. Leikkikoululaisilla on myös Väinö Aaltosen museoon vapaa pääsy.

Lastentarhanopettajien päivä alkaa rajaamalla toiminta-alue lippusiimalla ja vastaanottamalla iloiset leikkikoululaiset. Ulkoiluleikkikoulun päiväohjelmaan sisältyy aamupiiri, jonka jälkeen on ohjattua toimintaa kuten leikkejä, pelejä, liikuntaa, luontotehtäviä, tutkimista, ihmettelyä, seikkailua ja hassuttelua, vapaata leikkiä unohtamatta. Saimme osallistua aamupiiriin, jossa maskottikettu (Kuva 3) toivotti jokaiselle lapselle hyvän huomenen. Sen jälkeen leikimme ja lauloimme puukeppisoittimilla rytmittellen (Kuva 4). Leikkikoulupäivään kuului myös evästäuko, jossa nautittiin vanhempien loihtimia terveellisiä, roskattomia eväitä. Päivän lopuksi rauhoituttiin kuuntelemaan satua.

Kuva 3. Maskottikettu. (© 2012 Taina Kanerva)

Kuva 4. Puukeppisoittimet. (© 2012 Suvi Lumme)

Toimintaa aloittaessaan lastentarhanopettajat keräsivät luontoon ja ympäristöön liittyvää materiaalia. Näistä esimerkkeinä metsämörritoiminta ja Täti Vihreän ympäristöopas, joista leikkikouluunkin valittiin soveltuvien osien parhaat elementit ja menetelmät. Ensimmäisen puolen vuoden toiminnan tavoitteena oli kehittää leikkikoulutoimintaan mahdollisimman paljon ulkoiluun ja ympäristöön liittyviä menetelmiä. Lastentarhanopettajat kertoivatkin olleensa koko ajan silmät ja korvat auki keräten uusia ideoita.

Kuva 5. Ulkoiluleikkikoulun toimintapaikka (© 2012 Suvi Lumme).

Leikkikoulun toiminta tapahtuu ulkona, niin kaatosateella, kesähelteellä kuin talvipakkasillakin. Toiminta suunnitellaan joustavaksi ja sään tuomat haasteet huomioidaan. Leikkikoulun toimintapaikkaakin (Kuva 5) voidaan tarvittaessa vaihtaa esimerkiksi liukkauden takia. Keskustelimme lastentarhanopettajien kanssa sään vaikutuksista toimintaan ja he totesivat, että:

Sää ei ole esteenä ulkoilulle, kun varusteet ovat asianmukaiset ja asenne kohdallaan.

Vierailumme ulkoleikkikoulussa antoikin meille ajattelemisen aihetta asenteiden vaikutuksista lapseen. Aikuisen asenne ulkoiluun ja siellä toimimiseen on mallina lapselle ja lapset havaitsevat, jos aikuinen ei ole täydestä sydämestään mukana toiminnassa (Kurtio & Kurki, 9).

Saimme vierailulta lisää tietoa ja menetelmiä, miten varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa ulkona, säällä kuin säällä. Perinteiset päiväkodin toimintahetket kuten aamupiiri ja lauluhetki onnistuvat ulkoleikkikoululaisilla ympäri vuoden. Lastentarhanopettajien mukaan ulkoilun ansiosta niin lapset kuin aikuisetkin kokivat olevansa virkeämpiä ja terveempiä. Ulkona ei tarvitse rajoittaa luontaisesti liikkuvaa lasta ja meluhaittoja ei ole. Jatkuva ”älätys” ja kieltäminen on tarpeetonta, koska tilat eivät lopu kesken.

Maatilapäiväkoti

Toinen vierailukäyntimme suuntautui Varsinais-Suomen ulkopuolelle sijoittuvaan yksityiseen päiväkotiin. Päiväkoti sijaitti maatilaympäristössä järvien ja peltojen keskellä. Maatilalla oli lehmiä, kissoja ja kesälampaita, joiden hoito kuului päiväkodin arkeen. Maatilapäiväkodin toiminta täytti kaikki Green Caren vaatimat toimintaedellytykset, mutta he eivät virallisesti kuitenkaan käyttäneet tätä nimeä toiminnastaan. Siksi valitsimme tämän päiväkodin vierailukohteeksemme ja se nousikin yhdeksi tärkeimmäksi Green Care tiedonlähteeksemme. Päiväkodin lapset olivat iältään 1–6-vuotiaita ja toimivat kaikki yhtenä ryhmänä. Käytämme kehittämistyössämme päiväkodista nimitystä maatilapäiväkoti, koska päiväkoti halusi pysyä anonyyminä.

Maatilapäiväkoti on pieni kodinomainen päiväkoti, joka mahdollistaa lapsen yksilöllisen hoidon ja kasvatuksen turvallisessa ympäristössä. Hoidon ja kasvatuksen perustana on lämpimän vuorovaikutussuhteen synty aikuisen ja lapsen välille. Lapsia kuunteleva ja kunnioittava suhtautuminen on toiminnan lähtökohta.

Maatilapäiväkodin arvot ovat lapsilähtöisyys, yksilöllisyys, elämyksellisyys, yhteistyö vanhempien kanssa, avoimuus ja joustavuus. Ruoka valmistetaan alusta asti itse laadukkaista, puhtaista ja kotimaisista raaka-aineista, jotka hankitaan mahdollisuuksien mukaan suoraan luomu- ja lähiruuan tuottajilta. Päiväkodissa kiinnitetään erityistä huomiota ekologisuuteen ja ympäristön hyvinvointiin.

Päiväkodin toiminnassa korostetaan leikin arvoa ja arvostetaan luovuutta. Lapsille tarjotaan elämyksiä luontoretkillä ja maalaisuutta pidetään suurena voimavarana. Vanhemmatkin pääsevät aika ajoin nauttimaan pirtin lämmöstä kahvin tai puurotarjoilun kera. Päiväkodissa arvostetaan aitoja asioita kuten luontoa, perinteitä ja kädentaitoja. Lapset saavat halutessaan osallistua ruoanlaittoon sekä muihin kodin askareisiin. Suuri osa päivästä pyritään viettämään ulkosalla. Kesäaikaan ruokaillaan ulkona ja levätään hetekassa omenapuun alla (Kuva 6).

Kuva 6. Lepopaikka omenapuun alla.

Maatilapäiväkodin pihapiiri on virikkeellinen, jossa luovien leikkien lisäksi hoideetaan kasvimaata ja tehdään ”oikeita töitä”. Keväällä istutetaan yrtejä ja syksyllä poimitaan omenoita. Talven tuloon asti ruokitaan takapihalla laiduntavia lampaita ja toisinaan vierailaan navetassa hoitamassa lehmiä. Työkasvatus opettaa lapsista omatoimisia ja vastuuntuntoisia. Retket päiväkodista tehdään lähiympäristöön. Päiväkodin leikkipuistona toimiikin yleensä lähimetsä, jossa liikkuminen tukee lapsen kokonaisvaltaista motoriikan kehitystä. Maatilan monet jännittävät piharakennukset ovat omiaan pieniin seikkailuihin ja menneen ajan asioiden ihmettelemiseen.

Maatilapäiväkodin toiminnassa on ollut mukana koko kylä. Kyläläiset ovat muun muassa tuoneet marjoja päiväkodin käyttöön. Hyvät verkostot rikastuttavat päiväkodin toimintaa. Pääsimmekin mukaan jo tavaksi muodostuneelle vierailupäivälle läheisen kyläläisen luokse. Vierailun aikana lapset leikkivät järven rannassa, jonka jälkeen saimme kyläpaikassa maittavan lounaan. Maaseudulla vieraanvaraisuus on edelleen tärkeässä roolissa.

Vierailumme maatilapäiväkodissa oli kokemuksena kattava. Saimme nähdä miten Green Care kokonaisuudessaan ja käytännössä toteutuisi varhaiskasvatuksessa, jos sellaisen pystyisi maatilan yhteyteen perustamaan. Maatilapäiväkodilta saimme menetelminä mukaamme vinkkejä, miten yhdistää eläinten läsnäolo lasten päiväkotipäivään sekä erilaisia puutarhaan liittyviä toimintoja.

Raision kaupungin päiväkotiki Kirsikan luontotarha

Kolmas vierailukäyntimme suuntautui Raision kaupungin päiväkotiki Kirsikan luontotarharyhmään, jossa vietimme yhden aamupäivän. Valitsimme Kirsikan ulkoiluleikkikoulun lastentarhanopettajien suosituksesta ja luontotarharyhmän toiminnan kuvauksen perusteella. Päiväkotiki Kirsikka on n. 60-paikkainen päiväkotiki Raision Kerttulan alueella. Yksi lapsiryhmistä on nimeltään luontotarha, joka on painottunut ympäristökasvatukseen. Luontotarhalaiset ovat iältään 4–6-vuotiaita. Haastattelimme ryhmän aikuisia, lastentarhanopettaja Pia Lindroosia

ja lastenhoitaja Jaana Aaltosta. Molemmat aikuiset ovat käyneet Turun Aikuis-
koulutuskeskuksen järjestämän Ympäristökasvatusta lapsi- ja nuorisotyöhön
(12 ov) koulutuksen, joka lisäsi heidän luontotietämystään.

Kivenheiton päässä päiväkotiki Kirsikasta sijaitsee entinen luontokoulu Lumikko,
joka toimii päivisin luontotarhan toimintapaikkana (Kuva 7) ja iltaisin nuorisotila-
na. Lumikon pihalla on Raisionjokilaakson luonnonsuojeluyhdistyksen ja Raisi-
on Rinkka ry:n ylläpitämä luonto- ja retkinäyttelyaitta, joka toimii myös luonto-
tarhalaisten tilana. Luontotarhalaisten toiminta tapahtuu pääsääntöisesti raken-
nusten pihapiirissä ja lähimetsässä. Sisätiloja käytetään yleensä vain esikoulu-
laisten kirjatehtävien tekopaikkana, sillä luontotarhalaiset viihtyvät ulkona säällä
kuin säällä.

Kuva 7. Lumikon piha, luontotarhan toimintapaikka (© 2012 Suvi Lumme).

Luontotarhalaiset syövät aamupalansa päiväkotiki Kirsikassa, jonka jälkeen he
lähtevät jalkapatikalla kohti Lumikkoa. Lounaaksi he saapuvat takaisin Kirsiki-
kaan. Päivän aikana luontotarhalaiset leikkivät metsässä, kiipeilevät kallioilla ja
puissa ja nauttivat vapauden tunteesta, koska seinät eivät ole esteenä. Leikin
lomassa lapsille herää kysymyksiä luonnosta, joihin vastauksia haetaan yhdes-
sä aikuisen repussa mukana kulkevista luontokirjoista. Lisää luontotietoa saa

daan myös luontopainotteisesta esikoulukirjasta. Iltapäivä vietetään päiväkotikiiriskien tiloissa. Perjantaisin luontotarhalaiset viettävät koko päivän Lumikossa, syöden lounaan ulkona ja nukkuen päiväunet teltassa.

Luontotarhalaisten toiminta perustuu lapsen kokonaisvaltaiseen, koko keholla oppimiseen ja luontosuhteen luomiseen. Lapsi on liikkuva toimija, joka oppii kehoa käyttäen. Luonnossa tapahtuva leikki sekä asioiden ja ilmiöiden ihmettely auttavat lasta oppimaan elämästä sekä huolehtimaan ja kunnioittamaan luontoa.

Ympäristökasvatuksen lähtökohtana on, että kaikessa toiminnassa huomioidaan myös ekologiset näkökulmat ja kestävä kehitys. Lapsilähtöinen ympäristökasvatus lähtee liikkeelle lapsen maailmasta, tarpeista, toiveista ja kyvyistä. Toiminnan tulee olla monipuolista, siten että jokainen lapsi voi toteuttaa itsensä. Pitkäkestoiset teema- ja projektityöskentelyt auttavat lasta ymmärtämään yhteyksiä ja näkemään kokonaisuuksia. Lapsi on toiminnan keskipiste, mutta aikuisilta tarvitaan luomaan turvalliset raamit ja olemaan oppimisen ohjaaja. Lapsen tekemät havainnot ja kysymykset ohjaavat osaltaan toiminnan suunnittelua. Aikuisen tärkeänä tehtävänä onkin edistää lapsen luontosuhteen muodostumista. Lapsesta kasvaa ympäristövastuullinen aikuinen, kun luontotuntemusta kehitetään.

Luonnossa tapahtuu tutkivaa toimintaa. Tästä esimerkkinä lasten meille esittelemä sammakkolampi (Kuva 8), joka oli vierailuhetkenä täynnä sammakonkuttua. Lapset kertoivat seuraavansa aktiivisesti sammakoiden kehitystä, ja odottavat jo innolla milloin ensimmäiset sammakot ovat kehittyneet täysikasvuiseksi. Lapset pyysivät meitä myös tutustumaan heidän majoihinsa ja katsomaan luomaansa kivinäyttelyä (Kuva 9). Lastentarhanopettajien kertoman mukaan, lapset eivät kaipaa mitään varsinaisia leluja, vaan luonto tarjoaa leikkeihin tarvittavat materiaalit.

Kuva 8. Sammakkolampi (© 2012 Suvi Lumme).

Kuva 9. Kivinäyttely (© 2012 Suvi Lumme).

Luontotarharyhmäntoiminta oli mielestämme hyvä esimerkki siitä, miten tavallisen päiväkodin tiloihin voisi toteuttaa Green Care tyypisen lapsiryhmän. Toiminta alkoi aamuisin sisätiloissa, mutta siirtyi nopeasti ulkotiloihin. Luontotarhan toimintahetket kuitenkin jatkuivat tavallisen päivähoitorytmin mukaan aamupiiristä askarteluihin unohtamatta esikoululaisten tehtävähetkeä. Lapsilla oli päivän aikana paljon vapaata leikkiä samalla tutkien yhdessä aikuisten kanssa luontoa ja ympäristöä.

5.4 Koeponnistusviikko

Toteutimme Peppiinassa Green Care -viikon, jonka aikana testasimme kolmessa lapsiryhmässä henkilökunnan kanssa yhdessä kehittämäämme menetelmää. Menetelmän teemana oli metsään ja majanrakennukseen liittyvää toimintaa. Lisäksi testasimme vierailukäyntien ja kirjallisuuden pohjalta löytämiämme menetelmiä, joita kuvaamme tarkemmin viikonpäiväkappaleissa. Tätä viikkoa kutsumme koeponnistusviikoksi. Koko koeponnistusviikon teema oli Green Care -menetelmät ja seinätekniikan tuotoksena syntyneen Green Care -puun vaaleanvihreistä lehdistä noussut majanrakennusidea, sovellettuna Peppiinan arkeen. Koeponnistusviikkoon osallistuvat lapsiryhmät olivat 3–4-vuotiaat Peukaloiset, 5-vuotiaat Menninkäiset ja 6-vuotiaat Päivänsäteet. Menninkäiset ja Päivänsäteet toimivat koeponnistusviikon yhtenä ryhmänä.

Suunnittelimme yhdessä kirjallisesti koeponnistusviikon ja tavoitteenamme oli saada muokattua menetelmät lapsiryhmän ikätasoon ja Peppiinan ympäristöön soveltuviksi. Kokeilimme mahdollisimman monia eri Green Care -menetelmiä, jotta löytäisimme päiväkotipeppiinan varhaiskasvatussuunnitelman orientaatioihin parhaiten soveltuvat menetelmät. Halusimme myös selvittää Green Care -menetelmien käytön vaikutukset varhaiskasvatuksessa. Yhdistimme viikkoon tarkoituksella yksittäisiä toimintatuokioita ja pitkäkestoisemmän viikon kestävän majanrakennusteeman. Lisätavoitteenamme oli hyödyntää mahdollisimman paljon päiväkotipeppiinan luonnonläheistä ympäristöä ja ulkoilupihaa.

Viikon toimintarunko sisälsi niin yksittäisiä kuin samana toistuvia toimintahetkiä. Suunnittelimme samana toistuvat toimintahetket Peukaloisten ryhmälle, koska 3–4-vuotiaille lapsille rutiinit tuovat turvaa ja toistojen kautta lapsi sisäistää uuden oppimansa. Pidimme Peukaloisille viikon aikana lähes joka päivä aamupiirin lähimetsässä. Aamupiirin jälkeen halusimme tarjota aikaa vapaalle leikille, jotta voisimme tarkkailla metsän vaikutuksia leikeissä.

Menninkäisten ja Päivänsäteiden kanssa kokeilimme viikon aikana joka päivä erilaisia menetelmiä, koska uusien asioiden sisäistäminen on 5–6 vuoden ikäisille helppoa. Toistuvana tekijänä heilläkin oli päivittäinen metsäänlähtö ja vapaa leikki. Päiviin liittyi myös aina jokin ohjattu Green Care -toiminta.

Maanantai

Viikkomme alkoi ulkolelupäivällä sekä miettimällä metsässä olemisen ja siellä liikkumisen sääntöjä ja tutustumalla pienryhmissä majan rakentamiseen majanrakennuskirjojen avulla. Nämä aiheet kuuluvat eettisen ja luonnontieteen orientaatioihin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Suunnittelimme päiväkotipäivän toteutettavaksi mahdollisimman paljon ulkona, koska Green Carea on luontevampaa toteuttaa ulkona luonnon ympäröimänä.

Tiistai

Tiistaina lähdimme koko päiväkodin voimin metsään, tarkoituksena kerätä materiaalia päiväkodin pihalle rakennettavaa majaa varten. Metsään päästyämme leikimme yhteisen toiminnallisen aloitusleikin, jonka jälkeen ohjeistimme lapset etsimään itsensä mittaista keppiä lähialueelta. Tässä esimerkki matemaattisen orientaation käytöstä Green Care -menetelmän avulla. Saatuamme kepit kasaan oli hetki aikaa vapaalle leikille, jonka jälkeen kävelimme takaisin päiväkotiin.

Keskiviikko

Loppuviikon aamupäivät toimimme omien ryhmien kesken. Peukaloiset suuntasivat keskiviikkona aamiaisen jälkeen lähimetsään, jossa oli aamupiirille soveltuva kuusikko. Aamupiirissä Green Care -menetelmänä käytimme lasten metsästä löytämiä keppejä, joilla tavutimme rytmittäen jokaisen lapsen nimen. Esteettiseen orientaatioon sopivana Green Care -menetelmänä Peukaloisissa käytimme savesta tehtyä lintupilliä, jonka tarkoituksena oli soidessaan koota lapset takaisin kuusikon luokse. Lopuksi lapset saivat leikkiä vapaasti metsässä.

Menninkäiset ja Päivänsäteet suuntasivat myös lähimetsään, jossa ensimmäinen ohjeistus lapsille oli etsiä kaksi metsän materiaalia, joita yhteen lyömällä syntyy ääni. Suurin osa lapsista haki itselleen kaksi keppiä, mutta löytyi myös kepin ja kävyn sekä kepin ja kiven yhdistelmiä. Käytimme luontosoitimia tavuttaessamme viikonpäivät. Tällä tavalla lasten kanssa tuli tutuksi metsän eri materiaaleja ja niiden tuottamia ääniä. Nämä menetelmät ovat osana matemaattista, esteettistä ja luonnontieteellistä orientaatiota.

Aamupiirin päätteeksi Menninkäiset ja Päivänsäteet leikkivät laululeikin, jossa jokainen lapsi sai vuoronperään esittää laukkaavaa hevosta. Laukkaajan tehtävänä oli laukata muiden rytmittämän rytmin mukaisesti. Tässä leikissä jokainen lapsi sai olla hetken huomion keskipisteenä sekä samalla aikuinen pystyy havainnoimaan lapsen motorikkaa laukka-askelen ja rytmityksen lomassa. Lopuksi lapset saivat leikkiä vapaata leikkiä metsässä.

Torstai

Torstaina Peukaloiset lähtivät samaan lähimetsään kohti tuttua ”kuusikoksi” nimettyä paikkaa. Aamupiiri oli rakenteeltaan samanlainen kuin aikaisemmin ja lapset hakivat jo tottuneesti tavutuskeppinsä ja asettuivat aamupiiripaikoilleen. Nimen tavutusten ja metsän sääntöjen kertauksen jälkeen siirryimme läheiselle kalliolle. Tarkoituksenamme oli ottaa hyvä ja rentouttava asento sekä rauhoittua ja kuunnella metsän ääniä. Metsäpäivän lopuksi oli lapsilla vielä vapaan leikin hetki.

Menninkäisten ja päivänsäteiden torstaipäivä alkoi pienellä kävelylenkillä metsän polkuja pitkin. Tarkoituksena oli ihan vain nauttia metsämaisemista ja ihmetystä aiheuttavien asioiden tarkastelu. Lenkillä bongasimme esimerkiksi käpytikän, joka kantoi ruokaa poikasilleen puuhun kovertamaansa pesään. Matkalla lapset saivat myös kärkeä koko ryhmän pysähtymään jos he ihastuivat johonkin paikkaan metsässä ja he saivat esitellä paikan lempipaikakseen ja tietysti muutamalla sanalla perustella valintaansa. Kävelylenkin päätteeksi levitimme kalliol

le viltin jonka päälle lapset ja aikuiset pääsivät makoilemaan ja nauttimaan joko silmät auki tai kiinni metsän äänistä ja rauhasta. Tämän jälkeen oli vuorossa jälleen vapaata leikkiä.

Perjantai

Viimeisenä Green Care -päivänä eli perjantaina suuntasimme Peukaloisten kanssa vielä kerran ”kuusikkoon”. Aamupiirin jälkeen oli lapsilla koko metsäpäivä aikaa vapaalle leikille. Tavoitteenamme oli havainnoida vapaan leikin aikana lasten erilaisia metsäleikkejä sekä haastatella samalla työyhteisöä Green Care -viikon herättämistä ajatuksista ja tuntemuksista.

Kuva 10. Majan takka (© 2012 Suvi Lumme).

Menninkäiset ja päivänväliset suuntasivat myös lähimetsään ja jo tutuksi tulleen vapaaleikkipaikkaan. Ennen vapaata leikkiä jakaannuimme kuitenkin ryhmiin niin, että jokaisessa ryhmässä oli myös aikuinen. Tehtävänäme oli kiertää viisi ensiapuaiheista rastia, jotka kaikki olivat näköetäisyydellä toisistaan. Rasteilla kerrottiin erilaisista tapaturmista, jotka saattavat sattua metsäretkellä, kuten nilkan nyrjähdys ja auringonpistos. Rasteilla lapset saivat kertoa omakohtaisia kokemuksia ja lopuksi mietittiin oikeat toimintatavat tapaturman sattuessa. Lopuksi oli taas vapaata leikkiä ja viikon aikana rakennettujen majojen viimeiset parannukset. Toiseen majaan oli rakennettu muun muassa hieno leikkitalikka (Kuva 10).

6 KEHITTÄMISTYÖN YHTEENVETO

6.1 Johtopäätöksiä Green Caren käytöstä päiväkodin toiminnassa

Lapsen terve kasvu ja kehitys tarvitsevat ulkoleikkejä. Metsä tarjoaa loputtomiin erilaisia mahdollisuuksia liikkumiseen, leikkimiseen, ajanviettämiseen ja luovuuteen. Metsässä voi kävellä epätasaisilla poluilla, kiipeillä, keksiä leikkejä, tehdä majoja, tutkia, olla erikseen ja yhdessä. Ympäristöpsykologi Marketta Kyttä onkin arvioinut metsää lapsen leikkiympäristönä osuvasti: metsä ei ole koskaan leikitty loppuun (Salonen, K. 2010, 104).

Vaikka päiväkotien pihat ovat suureksi osaksi hiekkapihoja, löytyy myös niistä luonnon elementtejä. Pihalla voidaan seurata lehtipuiden avulla vuodenaikojen kiertoa, kuunnella tuulen ääntä, nauttia auringosta tai sateesta ja seurata oravien, lintujen ja ötököiden elämää. Talvi rajoittaa pakkasillaan pienten lasten ulkoilua, joten keväällä sään lämmitessä ulkoilua päiväkodeissa lisätään. Ulkoilu ja raitis ulkoilma myös tunnetusti parantavat ja edistävät niin henkistä kuin fyysistäkin terveyttä ja hyvinvointia.

Tilastot vahvistavat, että kaupungit ja ympäristömme ovat muuttuneet vuosien saatossa. Aikuiset kokevat tämän päivän maailman turvattomaksi, jonka seurauksena he kaventavat lasten liikkumatilaa ulkona. Meidän aikakaudellamme kuuleekin vanhempien varoittlevan lapsiaan tasaisten hiekkapihojen laidoilla ”varo, varo, varo”! (Hirvonen 2011, 35.)

Psykologi Jeannie Lindonin mukaan lapselle mielenkiintoinen ja turvallinen leikki- ja toimintaympäristö on paikka, joka haastaa lasta eikä ole tylsä tai liian kliininen. Ympäristön ei myöskään tule asettaa lasta ilmeisille ja tarpeettomille vaaroille alttiiksi. (Hirvonen 2011, 139.) Metsä ja suomen luonto tarjoavatkin meille turvallista välimatkaa autoteistä, antavat lasten tarvitsemia motorisia haasteita, seikkailuja, piilopaikkoja, erilaisia tuntemuksia ja ennen kaikkea mahdollistaa rauhoittumisen tämän päivän kiireisessä yhteiskunnassa.

Uusimpien lääketieteellisten tutkimusten mukaan oleskelu luonnossa lieventää stressiä edullisesti, alentaa verenpainetta, lihasjännitystä ja stressihormonien määrää. Metsän myönteiset terveysvaikutukset alkavat tuntua, kun kaupunkilainen viettää lähiviheralueilla vähintään viisi tuntia kuukaudessa. Metsäretken jälkeen myös kyky selviytyä keskittymistä vaativista tehtävistä paranee. Luonnossa oleskelu lisää positiivisia ja vähentää negatiivisia tunnetiloja sekä edistää keskittymis- ja suorittamiskyvyn palautumista. (Metsäntutkimuslaitos 2012.)

6.2 Kokemuksiamme Green Caren käytöstä Peppiinassa

Green Care -koeponnistusviikon aikana huomasimme, että aamupiirit metsässä etenivät ilman häiriöitä rauhallisesti, eikä eläväisten lasten liikehdintä häirinnyt ryhmää. Aamupiirit päiväkodin sisätiloissa puolestaan voivat olla usein levottomia, johtuen suurista lapsiryhmistä, pienistä tiloista ja huonosta akustiikasta. Metsä antoi myös aamupiirille erilaista tunnelmaa ja loi elämyksiä lapsille istuessamme kuusten isojen oksien suojissa. Luontoelementtien käytön tavoitteena onkin rauhoittaa ja rentouttaa lasta sekä luoda kiireettömyyden tunnetta. Nämä ominaisuudet liittyvät tasapainon arvoihin, kun taas tehokkuuden arvot ovat luontomenetelmissä kritiikin kohteina. (Salonen 2010, 77.)

Peppiinan lapset eivät metsäleikeissään tarvinneet leluja vaan mielikuvitus ja metsän materiaalit riittivät leikkien muodostumiseen. Leikit jatkuivat pitkäkestoisesti peräkkäisinä metsäpäivinä, kun niitä ei tarvinnut siivota pois päiväkotiin lähtiessämme. Lapset puhuivat keskenään jo kävellessämme metsään, miten jatkaisivat edellisen päivän majanrakennusta. Tunnelma lasten keskuudessa oli iloinen ja metsäretket olivat lapsille mieleisiä.

Aikuisten reaktiot olivat myös hyviä. Turhat kiellot jäivät pois, koska metsään mahtuu ääntä ja desibelejä. Lapset saivat juosta ja leikkiä myös niin sanottuja vilttejä leikkejä. Tutkimusten mukaan luontoympäristöllä on positiivinen vaikutus lapsen kehon hallintaan. Luonto tarjoaa monipuolisesti lapselle leikin lomassa erilaisia motorisia harjoitteita. Tällä on löydetty olevan yhteyksiä myös lapsen kognitiivisen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. (Salonen 2010, 104.)

Päiväkoti Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaa muokatessamme huomasimme, että se sisälsi jo entuudestaan paljon Green Care -ideologian mukaista toimintaa. Olimme kuitenkin saaneet uutta tietoa Green Caresta siihen perehtyessämme, jonka halusimme lisätä Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tämä takasi sen, että se tulee niin henkilökunnan kuin vanhempienkin tietoisuuteen ja päiväkodin arkeen. Uusi tietomme sisälsi muun muassa faktoja metsässä oleskelun ja sen maastoissa liikkumisen hyvistä terveysvaikutuksista.

Halusimme vielä varmistaa että Green Care -tietoisuus saavuttaa varmasti vanhemmat ja pidimmekin syyskuussa Peppiinan vanhempainillassa infotilaisuuden Green Caresta. Saimme vanhemmilta hyvää ja positiivista palautetta ja he olivat kiinnostuneita aiheestamme. Vanhempia kiinnosti erityisesti metsän tuomat hyvät vaikutukset niin ihmisissä kuin varhaiskasvatuksessakin ja he olivat tyytyväisiä Green Caren lisäämisestä päiväkotipeppiinan toimintaan.

6.3 Pohdintaa kehittämistyöstämme

Hyödynsimme kehittämistyössämme aikaisempaa osaamistamme, joita olimme kartuttaneet muun muassa partiossa, perheen kanssa retkeillä, päiväkodissa työskennellessämme sekä tehdessämme eri-ikäisten asiakasryhmien kanssa projekteja sosionomiopintojen aikana (Mäkinen ym. 2009, 17). Tämän tietotaidon mukaan saaminen kehittämisprojektiimme auttoi ja innosti meitä matkan varrella. Kun asiasta on itsellä jotain ennakkotietoa ja kokemuksia, on uuden asian oppiminen ja sisäistäminen helpompaa.

Ammatillisen kasvumme kannalta tärkeiksi hetkiksi kehittämistyömme aikana nousivat toukokuussa tekemämme kolme vierailukäyntiämme. Automatkoilla kohteisiimme keskustelimme paljon reflektiivisesti saamistamme kokemuksistamme ja tiedoista, sekä vertailimme ammatillisesti vierailukohteidemme toimintatapoja (Mäkinen ym. 2009, 52). Keskustelumme ovatkin olleet opinnäytetyömme kulmakivenä koko kehittämistyömme aikana. Ne ovat kasvattaneet niin ammatillisuuttamme kuin reflektoivaa keskustelutaitoamme sekä jääneet pysyvästi mieleemme ja tulevaan pedagogiseen työskentelytapaamme.

Vierailukäynneiltä saimme paljon ajattelemisen arvoisia asioita, joita jäimme pohtimaan. Yhtenä keskustelun aiheena jokaisessa vierailukohteessamme oli aikuisen negatiiviset asenteet ulkona olemiseen ja siellä tapahtuvaa toimintaa kohtaan. Tällaisiin asenteisiin olimme itsekkin törmänneet varhaiskasvatuksen alalla. Jäimme myös itse pohtimaan sitä, oliko varhaiskasvatus ja sen toiminta näistä samoista syistä siirtynyt vuosien varrella entistä enemmän sisätiloihin. Tämä voisi olla yksi jatkotutkimuksen aihe.

Vierailukohteemme olivat hyviä ja opettavaisia paikkoja, joista saimme konkreettista tietoa Green Care -tyyppisestä varhaiskasvatuksesta. Vierailukohteissa meidät otettiin positiivisesti vastaan ja kasvattajat halusivat jakaa kaikki kehittämänsä ja hyväksi havaitut menetelmänsä kanssamme. Lisäksi saimme paljon kannustusta jakamaan ja lisäämään luontokasvatusta sekä menetelmiä varhaiskasvatukseen. Pohdimme ennen vierailukäyntejämme eettisiä kysymyksiä kuten lupa-asioita valokuvissamme. Valokuvien ja menetelmien käyttöön ja niiden muokkaamiseen saimme luvan jokaiselta vierailukohteeltamme suullisesti.

Näimme kehittämistyömme aikana monia eri varhaiskasvattajia käytännön työssään. Kaikkien kasvattajien kanssa kävimme hienoja keskusteluja työtavoista ja perusteluista miksi näin toimitaan. Poimimme hyvistä toimintatavoista itsellemme sopivimmat työskentelytavat joita tulemme jatkossa käyttämään työssämme sosiaalialan kentillä.

Työskentelymme yhdessä on ollut kaikin puolin helppoa, tasapuolista ja toimivaa. Jo heti alkumetreillä sovimme työskentelysäännöt ja aikataulun, joista olemme pitäneet kiinni. Olemme pohtineet paljon kehittämistyömme aikana, kuinka itse tulevaisuudessa otamme käyttöön Green Caren varhaiskasvatuksessa tai miten toteuttaisimme sitä muilla sosiaalialan työkentillä. Green Care onkin helposti sovellettavaa ja toteutettavaa sekä toimii yhtä kattavasti vauvasta vaariin.

Koeponnistusviikkomme olisimme nyt jälkikäteen suunnitelleet toisella tavalla. Päiväkotien toiminta keväällä sisältää jo paljon ohjelmaa kuten äitienpäivän, kevätjuhlien ja keväisien retkien järjestämistä. Tästä syystä yksittäiset Green

Care -toimintahetket olisivat olleet varmasti helpommin toteutettavissa Peppii-
nan harjoittelumme aikana esimerkiksi kerran viikossa, jolloin toimintahetkien
järjestäminen ei olisi kuormittanut jo valmiiksi hektistä kevättä.

Koeponnistusviikostamme jäi eläinavusteistenmenetelmien kokeilu pois koko-
naan. Eläinten läsnäoloa päiväkodin arkeen emme oikeastaan harkinneetkaan,
johtuen kiireisestä aikataulusta. Eläinavusteisenmenetelmän käyttö olisi kuiten-
kin voinut olla mahdollista, jos esimerkiksi olisimme järjestäneet päiväkodille
säännöllisen vierailukoiran omistajineen ulkoiluajana. Sisätiloihin olisimme voi-
neet järjestää vierailulle esimerkiksi allergisoimattoman eläimen.

Green Care -ideologian sisäistäminen niin vanhempien, lasten kuin henkilökun-
nankin taholla olisi voinut olla syvempää, jos Green Care -toimintahetkiä olisi
annosteltu ”pieninä annoksina” esimerkiksi kerran viikossa tapahtuvina toimin-
tahetkinä. Nyt teimme 10-viikkoisen harjoittelumme aikana vain yhden projekti-
luontoisen ”koeponnistusviikon”, vaikka Green Care edustaa kokonaisvaltai-
sempaa toimintaa ja se voi sisältyä jokapäiväiseen päiväkodin arkeen. Viikossa
havaitimme kuitenkin hyväksi sen intensiivisyyden ja lasten orientoituminen
aiheeseen oli selkeää.

Havaitimme koeponnistusviikkomme aikana kuinka helppoa Green Care -
toiminta käytännössä on. Green Care toiminnan voi aloittaa koska tahansa vuo-
denajasta riippumatta ja siirtää päiväkotitoimintaa ulos ja metsään. Käytännös-
sä kaiken päiväkodin sisätiloissa tapahtuvan varhaiskasvatuksen ja toiminnan
voi ja pystyy toteuttamaan ulkonakin. Green Care -toiminta ei vaadi suuria ra-
hallisia resursseja, välineitä tai tiloja. Yhteenvetona voimme todeta metsän ja
sen maaston tarjoavan varhaiskasvatuksen toteutukselle melkeinpä kaikki sii-
hen tarvittavat elementit.

Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet velvoittavat pitämään huolta itsestään
ja työssä jaksamisestaan (Talentia 2005, 31). Mielestämme Green Care tuo
helpotusta tässäkin tilanteessa päiväkodin työntekijöille. Ulkona ja metsässä

lasten kanssa aikaa viettävät työntekijät saavat itsekin kokea luonnon hyvät vaikutukset. Vähemmän stressihormoneja ja pienemmät desipelit ovat varmasti tervetullutta sivuvaikutusta Green Caren käytöstä varhaiskasvattajien arkeen.

Kuten jo aiemminkin olemme todenneet, Green Carea ei vielä juuri tunneta tai tietoisesti käytetä varhaiskasvatuksessa. Kirjallisuutta ei Green Caresta ole paljon eikä vastaavaa työkirjaa tai koulutusta, kuten on metsämörri-, Vihreä lippu- ja luonto- ja ympäristökasvatustoiminnasta. Toivommekin kehittämistyömme lisäävän Green Care -tietoutta, kiinnostusta ja käyttöä varhaiskasvatuksessa. Green Care -työkirjan tekeminen varhaiskasvatuksen käyttöön olisikin uuden kehittämistyön aihe, joka tulisi varmasti monen päiväkodin toimintaan.

Päiväkoti Peppiinan syksyn 2012 toiminnan alkaessa kaikkien lapsiryhmien toiminnassa oli selkeästi lisääntynyt metsän hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa. Esimerkkinä tästä lapsiryhmien viikko-ohjelmiin ovat tulleet vakituiset metsäpäivät. Askarteluissa on myös hyödynnetty metsän materiaaleja, sekä esikoululaiset tutkivat vuoden kiertoa Majan salaisuudet -kirjan johdattamina. Tämä oli meille suuri kiitos kehittämistyöstämme nähtyämme Green Caren toimivan käytännössä.

LÄHTEET

- Brotherus, A.; Hytönen, J. & Krokfors, L. 2002. Esi- Ja alkuopetuksen didaktiikka. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Helsinki: WSOY.
- Crawford, J. & Pomerinke, K. 2003. Therapy Pets: The Animal-Human Healing Partnership. New York: Prometheus Books.
- Eräkettu Oy. 2012. Mitä se on? Viitattu 1.11.2012 www.erakettu.com/kasvatus_mitaseon.htm
- Green Care Finland ry. 2012a. Mitä on Green Care? Viitattu 12.5.2012 www.gcfinland.fi > Green Care
- Green Care Finland ry. 2012b. Menetelmät. Viitattu 12.5.2012 www.gcfinland.fi > Green Care > Menetelmät – menetelmät.
- Green Care Finland ry. 2012c. Eläin auttaa. Viitattu 12.5.2012 www.gcfinland.fi > Green Care > Eläin auttaa.
- Haapamatti, K. 2011. Hoivamaatalous saapuu myös Suomeen. Maaseudun tulevaisuus 14.8.2011, 14.
- Helminen-Mäenpää, R. 2006. Cohenilaista ekopsykologiaa. Teoksessa Heiskanen, I. & Kailo, K. (toim.) Ekopsykologia ja perinnetieto. Helsinki: Green Spot, 78-89.
- Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2012. Vihreä lippu. Viitattu 3.11.2012 www.hel.fi>Sosiaali- ja perhepalvelut>Lasten päivähoito>Kunnalliset päiväkodit>Kunnalliset päiväkodit aakkosjärjestyksessä>Neulanen>Toiminta>Vihreään lippuun.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S; Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6–7. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, T. 2011. Varo, varo, varo! Irti ylisuojelevasta kasvatuksesta. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.
- Hujala, E.; Puroila, A-M; Parrila- Haapakoski, S & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Helsinki: Edufin.
- Hujala, E.; Puroila, A-M; Parrila-Haapakoski, S & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Helsinki: Gummerus.
- Karila, K.; Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Keskinen, S. 1996. Yksilö ja työyhteisö muutoksessa. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen oppimateriaalit. Sarja A. Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Korhonen, A.; Liski-Markkanen, S. & Roos, I. 2011. Green Caren toimintamallit. TTS:n tiedote: Asuminen, teknologia ja palvelut 6/2011 (662)
- Kronqvist, E-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 13-38.

Kruger, K. & Serpell, J. A. 2006. Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. Teoksessa Fine, A. (toim.) Handbook on Animal-Assisted therapy, theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic Press, 21-38.

Kurttio, T. & Kurki, O. 1999. Varhaiskasvattajan ympäristöopas. 2., uudistettu painos. Helsinki: Työväen sivistysliitto.

Lambert, P. 2010. Hankekirjoittamisen malli muotoutuu - metodistista tarkastelua. Teoksessa Lambert, A. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) Hankekirjoittaminen - Välineitä hanketoimintaan ja opinnäytetyöhön. Haaga-Helia tutkimuksia 1/2010. Helsinki: Haaga-Helian julkaisusarja.

Mattinen, A. 2011. Lapsen matemaattinen maailma ja ajattelu. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 219-230.

Metsäntutkimuslaitos. 2012. Metsästä hyvinvointia (HYV) 2008-2013. Viitattu 3.10.2012 www.metla.fi > Tutkimus > Tutkimusohjelmat > Metsästä hyvinvointia

Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.

Mäkipeska, M. & Niemelä, T. 2001. Hengittävä työyhteisö - johtamista muutospöyrässä. Helsinki: Edita.

Nikkilä, K. 2003. Puutarhaterapiaopas. 2. painos. Pori: Kehitys Oy:n kirjapaino.

Nikkinen, I. 2000. Metsämörri. Helsinki: Rakennusalan kustantajat.

Nummi, E. 1998. Täti vihreän ympäristöopas. 2-3.painos. Helsinki: Tammi.

Pellikka, I. 2011. Voiko uskontokasvatusta kasvattaa? Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 151-161.

Poutanen, E. 2011. Hevoset herättävät dementikot henkiin. Maaseudun tulevaisuus 26.9.2011, 11.

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K.; Kinno, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204-226.

Raittila, R. 2011. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 208-218.

Rappe, E.; Linden, L. & Koivunen, T. 2003. Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Helsinki: Gummerus.

Roos, I. 2009. Green Care – hyvinvointia ja hoivaa maaseudulla. TEHO 6/2009, 26-28.

Roos, I. 2010. Green Care –konferenssi Norjassa. TEHO 6/2010, 37.

Saaren-Seppälä, K. 1987. Seinätekniikka. Helsinki: Kari Saaren-Seppälä.

Salonen, K. 2011. Kehittäminen opinnäytetyönä. Näkökulmia toiminnallisen ja tutkimuksellisen opinnäytetyön samankaltaisuuksiin ja eroihin. Opintomoniste. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Salonen, K. 2010. Mielen luonto. Helsinki: Green Spot.

Salonen, K. 2011. Luonto elvyttää ja terapoii. Turun Sanomat 1.8.2011, 19.

Soini, K.; Ilmarinen, K.; Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Viitattu 1.11.2012 www.stakes.fi/yp/2011/3/soini.pdf

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Viitattu 12.5.2012 www.hevostoiminta.net > Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

Stakes. 2005. Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perusteet. Oppaita 56. 2., tarkistettu painos. Helsinki: Gummerus. Viitattu 2.3.2012 www.thl.fi/kasvunkumppanit > Lait ja oppaat > Varhaiskasvatus ja päivähoito > Linjaavat asiakirjat ja suunnitelmat > Vasu -asiakirja

Suomen Kennelliitto. 2012. Mitä on kaverikoira-toiminta? Viitattu 12.5.2012 www.kennelliitto.fi > Koira > Kaverikoira

Suomen latu. 2012. Metsämörri. Viitattu 26.9.2012 www.suomenlatu.fi > Lapset & nuoret > Metsämörri

Suomen ratsastusterapeutit ry. 2012. Viitattu 12.5.2012 www.suomenratsastusterapeutit.net > Ratsastusterapia.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry. 2012. Viitattu 28.9.2012 www.vihrealippu.fi > Vihreä lippu > Mikä Vihreä lippu?

Suopanki, A. 2011. Green Care sopii myös sosiaalityöhön. Maaseudun tulevaisuus 27.7.2011, 2.

Talentia. 2005. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry Ammattieettinen lautakunta.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

University of Essex. 2012. Green exercise as a treatment Option: Green walks for mental health. Viitattu 19.9.2012 www.greenexercise.org > Green Care > Green exercise as a treatment option.

Vienola, V. 2011. Varhaisvuosien eettinen kasvatus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 162-178.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yli-Viikari, A. 2011. Gröna Omsorg – Vihreä hoiva Ruotsissa. TEHO 3/2011, 14–16.

Katkelma Peppiinan varhaiskasvatussuunnitelmasta

3.2.2. ORIENTAATIOT

Matemaattinen orientaatio

Lapsi oppii matemaattisia taitoja huomaamattaan päivittäisissä arkisissa tilanteissa ja leikissä laskemalla esim. palikoiden määrää tai montako lasta on paikalla. Matemaattisen harjoittelun avulla on tarkoitus herättää, säilyttää ja kehittää lapsissa kiinnostusta matemaattiseen ajatteluun. Lapsen ympäristö luodaan sellaiseksi, että se antaa tilaa lapsen uteliaisuudelle, mahdollisuudet valita häntä kiinnostavia välineitä ja materiaalia, hankkia kokemuksia, kehittää taitoja ja tietoja sekä lapsen omaa ainutlaatuista luovuutta. Matemaattisten valmiuksien omaksumisen apuna käytämme lapsen omaa kiinnostusta ja motivaatiota, joita herätetään liikunnan, **metsäretkien**, leikin ja erilaisen itseilmaisun avulla.

Sisällöt ja toimintatavat

- Ympäristön havainnoiminen ja tutkiminen. Matemaattisten käsitteiden opettelu **luonnonmateriaaleja apuna käyttäen**: samanlainen – erilainen, vastakohtat, ominaisuuksien laadun havaitseminen, vertailu, luokittelu, lajittelu, järjestys jonnekin ominaisuuden mukaan, lukujen vertailu, lukujen järjestäminen, lukujen sarjoittaminen
- Avaruudellinen hahmottaminen ja geometria: oman kehon hahmottaminen, tilan hahmottaminen, muodot, tyhjä- täynnä, sijainti, suunnat, etäisyydet, määrät, geometriset muodot
- Ajan käsittäminen ja sen mittaaminen: käsitteet tänään, aamulla, eilen
- Lukukäsitteiden muodostaminen ja peruslaskutaidot: lukujen luetteleminen, lukumäärien laskeminen esineistä, numerokäsite, konkreettiset yhteen- ja vähennyslasku
- Ongelmaratkaisu: tutkiminen, valintojen tekeminen, omakohtainen tehtäväratkaisu, syy- ja seuraussuhteet, uusien ratkaisujen keksiminen peleissä ja leikeissä, omaperäisten ja luovien ratkaisujen käyttö.

Luonnontieteellinen orientaatio

Luonto ja ympäristö tarjoavat luonnostaan uteliaalle ja tiedonhaluiselle lapselle ehtymättömän aarrearkun, runsaasti elämyksiä ja kokemuksia. Samoin kuin luonto hoitaa kasvinsa ja eläimensä, samoin se auttaa myös lasta kasvamaan ja kehittymään. Oppiessaan tuntemaan asuinympäristöään, lapsi juurtuu siihen kuin kasvi multa. **Lapsi oppii liikkumaan luonnossa, arvostamaan ja kunnioittamaan sitä, nauttimaan luonnon kauneudesta ja toimimaan vastuullisesti luontoa suojellen.**

Ympäristö- ja luonto-oppimisen tulisikin olla päiväkodissa luonnollinen asia, olennainen osa viihtymistä ja päivittäistä toimintaa.

Havaintojen tekemiseen ja ympäristöä tutkittaessa tarvitaan kaikkia aisteja. Täytyy nähdä, kuulla, haistaa, maistaa ja tuntea. Monipuolisten, toiminnallisten sekä virikkeellisten työtapojen avulla lapsi oppii oppimisen ja tutkimisen taitoja.

Sisällöt ja toimintatavat

- Asioiden ja ilmiöiden tarkkaileminen, erottelemine ja yhdistäminen sekä johtopäätösten tekeminen leikin, tutkimisen ja luontoon tehtävien retkien avulla
- Luonnon havaitseminen, hahmottaminen ja tutkiminen luonto- ja liikuntaleikkien sekä luontokirjojen avulla
- Tutkitaan luonnosta saatavia hyödykkeitä
- Viikonpäivien, kuukausien, vuodenaikojen sekä sääilmiöiden havainnointia esimerkiksi seurantalomakkeiden tai kummipuu vierailujen avulla
- Ihminen ja elinympäristö, omaan lähiympäristöön ja kotiseutuun tutustuminen
- Eloton ja elollinen luonto, luonnonvarainen ja rakennettu ympäristö
- Suomalaiseen luontoon ja eläimiin tutustuminen
- Viheristukset ja niiden hoitaminen päiväkodin pihalla ja sisätiloissa

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisen kasvatuksen lähtökohtana on tutustuttaa lapsi nykyisyyteen ja menneisyyteen sekä saada lapsi ymmärtämään, miten ne muodostavat yhtenäisen aikajanan. Ilman historiaa ei voi olla nykyisyyttä eikä tulevaisuutta.

Lasten kanssa vertaillaan nyky-yhteiskunnan, Suomalaisen yhteiskunnan, turkulaisten tai lapselle läheisen oman suvun tapoja ja perinteitä menneisiin niistä kertovien esineiden, tarinoiden ja kuvien avulla. Käymme tutustumassa myös kotiseutumme historiallis-kulttuurisiin kohteisiin ja nähtävyyksiin. Oman vivah-teensa tuovat vierailut Lehmusvalkaman palvelutalossa, Kuralan kylämässä, Käsityöläismuseossa, Wäinö Aaltosen museossa, Biologisessa museossa, teat-tereissa ja konserteissa sekä lasten isovanhempien vierailut ja kertomukset omasta lapsuudesta ja nuoruudesta. Perinteiset toriretket syksyisin opettavat lapsia torikulttuurista.

Vuoden kiertoon liittyvien juhla- ja merkkipäivien vietossa tuomme lapsille esiin juhlaan liittyviä perinteitä ja tapoja, jotta lapset oppivat kunnioittamaan ja vaali-maan niitä.

Esteettinen orientaatio

Tuntemalla, luomalla, kuvittelemalla ja havaitsemalla lapsi saa esteettisiä kokemuksia. Näiden kokemusten pohjalta lapsi rakentaa omia näkemyksiään, arvostuksiaan ja asenteitaan.

Taiteen tuottaminen ja erilaiset taide-elämykset herkistävät lasta vastaanottamaan ja havaitsemaan kauneutta, harmoniaa, melodiaa, rytmiä, tyyliä, jännitystä ja iloa sekä niiden vastakohtia.

Luonnossa liikkumalla ja aistimalla lapsi oppii nauttimaan luonnon kauneudesta ja ainutkertaisuudesta sekä toimimaan vastuullisesti luontoa suojellen. Lapselle luodaan halu suojella sitä, mikä on kaunista ja arvokasta.

Lapsen esteettinen kuva omasta itsestään eheänä ihmisenä muokkautuu pohdimalla ihmisten erilaisuutta ja yhtäläisyyttä sekä samaistumisen kautta.

Itse haettujen luonnonmateriaalien hyödyntäminen päiväkodin askarteluissa, tukee lapsen kekseliäisyyttä sekä vähentää materialismia.

Eettinen orientaatio

Eettinen kasvatusta on tärkeä osa lapsen emotionaalista ja sosiaalista kasvua. Eettisen kasvatuksen perustana on lapsen oma toiminta ja itsensä hyväksyminen. Lapsi oppii vähitellen ymmärtämään oman toimintansa merkityksen muille ihmisille ja ympäristölle sekä ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Itseluottamus ja itsensä arvostaminen luo pohjan toisten arvostamiselle ja kunnioittamiselle. Halu ja kyky asettua toisen asemaan on tärkeää suvaitsevaisuuteen kasvamisessa. Aikuisen avoin ja arvostava suhtautuminen uskonnollisiin ja muihin katsomuksiin auttaa lasta ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta.

Sisällöt

- Arjen eri tilanteissa ja lasten kokemuksista nostetaan esiin eettisiä kysymyksiä ja niistä keskustellaan yhdessä lasten kanssa
- Leikeissä ja peleissä harjoitellaan eettisten periaatteiden mukaan toimimista
- Lapsi harjoittelee ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Hän opettelee oikean ja väärän, hyvän ja pahan erottamista, anteeksipyyttämisen ja -antamisen merkitystä
- Lapsi alkaa hahmottaa asioiden syitä ja seurauksia
- Opetetaan lasta ympäristövastuulliseksi esimerkiksi kierrättämisen avulla
- Opetellaan yhdessä aikuisen kanssa metsän ja luonnon kunnioittamisen periaatteet

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Päivähoidon sekä eettisen että uskonnollisen kasvatuksen lähtökohtana on vuorovaikutuksessa kotien kanssa yhteisesti sovitut toimintaperiaatteet, joiden avulla pyritään turvaamaan lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia omista

lähtökohdistaan käsin. Lapsen uskonnollisen vakaumuksen ohjaaminen on kodin asia. Vastuu yhteisesti hyväksytyjen arvojen välittämisestä päivähoitossa säilyy vaikka lapsen koti suhtautuisi niihin välinpitämättömästi. Päivähoidon tehtävänä on tukea kotien kasvatustyötä.

Vanhempien ensisijainen kasvatust vastuu merkitsee päivähoitoon nähden sitä, että heillä on oikeus tietää millaista kasvatusta heidän lapsensa päivähoitossa saa sekä oikeus myös vaikuttaa siihen.

Lapsen ympäristön tapahtumat kotona tai päiväkodissa voivat herättää lapsen uteliaisuuden ja antaa aiheita spontaaneille kysymyksille, joihin vastaaminen on tärkeä ja vaativa tehtävä.

Tavoitteina ovat lapsen kokonaispersoonallisuuden, myönteisen minäkuvan ja turvallisuudentunteen tukeminen, avoimen ja kunnioittavan suhtautumistavan luominen erilaisiin ja eri-ikäisiin ihmisiin ja erilaisiin kulttuureihin ja elämänmyönteisyyden ja ilon välittäminen lapsille.

Lapselle annetaan mahdollisuus oppia tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista tai katsomuksellista kulttuuriperintöä sekä tutustua kirkollisten juhlapyhien kristilliseen sanomaan ja niiden viettoon.

Sisällöt

- Lasten kanssa käsiteltäviä aiheita ovat suvaitsevaisuus ja kohtuullisuus, oikeudenmukaisuus ja reiluus sekä rohkeus. Lähtökohtana on ihmisten samanlaisuus sekä taito käsitellä ja kohdata erilaisuutta
- **Metsä mahdollistaa oman rauhan ja hiljentymisen kaiken kiireen keskellä**
- Kiittäminen, anteeksi pyytäminen ja anteeksi antaminen
- Lasten ”elämäkysymykset” ja niihin vastaaminen (syntyminen ja kuolema)
- Juhlapyhät ja niihin liittyvät perinteet
- Muiden uskontojen perinteisiin tutustuminen
- Perheiden kristilliset juhlat: kaste, häät, hautajaiset
- Tutustuminen kirkkoon ja kirkossa käynti **sekä metsäkirkko**
- Lasten hengelliset laulut

